

A 91699

SZINI GYULA

ELBESZÉLÉSEK

KIADJA :

LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

BUDAPEST [1918]

A 91699

ISMERD MEG MAGADAT!

Gillingham Aubrey lord, mikor apja halála után megkapta a Tewkesbury márkí czímét és a vele járó nagy vagyont, maga elé idézte jószága kormányzóját, mister Pluck-öt és így szólt hozzá :

— Apám hagyatékát egynegyed millió, font sterling adósság terheli, a melyet feljegyzései szerint egy léha és könnyelmű adósságcsináló ficzko helyett kellett kifizetnie. Ismeri ön ezt a haszontalan ficzkót?

A jószágkormányzó mosolygott és nem mert felelni.

— Nincs bátorsága hozzá, hogy megmondja a nevét? — szólt szigorúan az új Tewkesbury márkí. — Hát én megmondom. Gillingham Aubrey lord a neve. Vegye tudomásul.

— Igenis, márkí úr.

— Tudtára kell önnek adnom azt is, hogy ezzel a Gillingham lorddal ezentúl kurtán és kérelhetetlenül fogunk bánni. Ha ez az ember nem tud változtatni eddig való pazarló életmódján, akkor löjje főbe magát, mert mi többé egy fölösleges pennyt sem adunk neki!

— Igenis, márkí úr.

— Évi tízezer font sterling apanázs helyett ezentúl csak kétezer fontot fog kapni, egy fillérrel sem többet. Éljen meg belőle, ahogy tud.

— Igenis, márkí úr.

— Semmiféle adósságért többé kötelezett-

séget nem vállalunk. Ha újabb hitelezője jelentkezik, azt a törvényes útra kell utasítani.

— Igenis, márki úr.

— Apám birtokait a legelhanyagoltabb állapotban találtam. Ma a felét sem érik meg annak, a mennyi tíz évvel ezelőtt volt az értékök. Azt beszélik ezen a vidéken, hogy a birtok romlásának az az oka, hogy az elhunyt márki az utóbbi tíz évben alig törődött jószágaival. Egészen elkésérítette a fiának, Gillingham Aubrey lordnak az esztelen költekezése és könnyelmű adósságcsinálása.

— Igenis, márki úr.

— Ezennel tehát kiadom a rendeletet, hogy lord Gillinghamnek többé birtokomon szállást ne adjanak. Ha pedig hozzá hasonló korhely czimborái jelentkeznek, egyszerűen ki kell az útjukat adni.

— Igenis, márki úr.

— Elmehet, mister Pluck.

A jószágkormányzó meghajtotta magát és elment. Távozóban folyton a bajusza alá mosolygott, csóválta a fejét és magában azt gondolta, hogy az új márki tisztára bolond.

Ezt a meggyőződését azonban régi, tapasztalt szolga létére mások előtt nem merte hangoosan megkoczkáztatni. Az új Tewkesbury márki, a ki olyan szigorúan és elítélőleg nyilatkozott Gillingham Aubrey lordról, nem volt más, mint maga a préda, könnyelmű Gillingham Aubrey lord, aki elkésérítette és talán sírba is vitte a régi márkit.

— Az új márki tehát saját magának lett esküdt ellensége — nevetett föl Pluck úr, a jó-

szággormányzó, a mikor egyedül volt és senki sem látta.

A következő hónap elsején a jószágkormányzóhoz komoly arccal beállított az új márki és így szólt :

— Én Gillingham Aubrey lord vagyok és kérem az évi apanázsomat. Tízezer font sterlinget.

Pluck úr elérte a tréfát és mosolyogva felelt :

— Nagyon sajnálom, uram, az új márki a Gillingham lord apanázsát leszállította évi kétezer font sterlingre. Csak ennyit fizethetek ki és ezt is csak havi részletekben.

— Botrány! Gázság! Aljasság! Mondja meg az új márkinak, hogy haszontalan és utálatos fősvény gazember.

Így szólt Gillingham lord és dühösen, bosszúsan gyürte zsebre az aránylag kevés papirospénzt, a mit mister Pluck a kezébe adott.

Az új Tewkesbury márki egyáltalán szigorúan és ridegen bánt el Gillingham lorddal. A mikor a lord régi hitelezői megint jelentkeztek, Tewkesbury márki odaállt a tükör elé és így szólt Gillingham lordhoz :

— Nem, kedves barátom, az ön borzasztó és lehetetlen adósságaiért én többé nem állok helyt. Egy árva pennyt sem kap többé tőlem. Tessék másfelé nézni, a hol pénzt adnak önnek. Ha másképp nem megy, ne szégyelje a tisztességes munkát sem. Éljen becsületesen, takarékosan és akkor félretehet annyit, a mennyivel a hitelezőit kielégítheti.

Gillingham lord feleletkép nagyot káromkodott

és sarkon fordult, ott hagyta megvetően a tükörképét. De az uton, úgy látszik, mégis magába szállt és elhatározta, hogy nem fog többé az új, fősvény márkira szorulni. Dolgozni fog és a maga erejéből próbálja a hitelezőit kielégíteni.

Gillingham lord addig járt-kelt és megmozgatott minden követ, a míg végre munkás, de jövedelmező állásba nem jutott. Azontúl a saját keresetéből törlesztette adósságait.

Nem tellett belé két esztendő és az új Tewkesbury márkí, a ki megszabadult a Gillingham lord adósságaitól, ismét régi fényébe állította vissza az apja elhanyagolt birtokát.

Viszont Gillingham lord rendes életű polgár lett, rendezte az adósságait és már arra gondolt, hogy meg fog házasodni. Családalapításhoz azonban nem volt pénze, mert a mit keresett, csak a hitelezőknek jutott.

Kihez forduljon kölcsönért? Senki sem akart vele szóba állni. Kénytelen volt a végső módhoz folyamodni, a mitől sokáig húzódott. A fősvény Tewkesbury márkí szívet akarta meglágyítani.

Nem kereste föl egyenesen a márkít, — vagyis nem állt a tükör elé — hanem elment a jószágkormányzóhoz és így szólt hozzá :

— Kedves mister Pluck! Roppant nagy szívessegre akarom kérni önt. Meg szeretnék házasodni, de nincs hozzá elég pénzem. Arra kérem önt, hogy beszéljen Tewkesbury márkíval, hátha még egyszer és utoljára segít rajtam.

Gillingham lord olyan szívhez szóló hangon kérte a jószágkormányzót, hogy mister Pluck, a ki ismét elérte a tréfát, megígérte, hogy beszélni fog a márkíval.

Kiment a szobából és ismét visszajött, ezúttal egyenesen Tewkesbury márkihoz fordult.

— Mi jót hozott Pluck mester? — kérdezte a márki.

— Gillingham lord nevében jövök — felelte a jószágkormányzó — egy tiszteletteljes és méltányos kéréssel.

— Halljuk.

— Gillingham lord házasodni szeretne, de nincs elég pénze hozzá. Esdve kéri a márki urat, hogy könyörüljön meg rajta és segítse meg ahhoz, hogy családot alapíthasson.

— Nem tehetem! — felelte ridegen a márki — Gillingham lord olyan házasságot akar kötni, a mely rangján alul van. A leány, a kit szeret, szegény és még csak dzsenti családból sem való. Ezért a házasságáért a lordot kiközösítenék a peerek társaságából. Ez pedig egyenlő volna erkölcsi és anyagi romlásával. Többé egy szót sem erről, mister Pluck! Hallani sem akarok róla!

A jószágkormányzó vállat vont, mosolygott és szólt:

— Mindezt jelenteni fogom Gillingham lordnak.

Kiment a szobából és visszajött, ezúttal Gillingham lordhoz.

— Mit felelt Tewkesbury márki? — kérdezte tőle Gillingham lord.

— Nem ad pénzt — felelte a jószágkormányzó.

— Hajthatatlanul, könyörtelenül elutasította lord uram kérését.

— Még egy utolsó kísérletet teszek — szólt szomorúan a lord. — Elküldöm Tewkesbury márkihoz a menyasszonyomat, miss Annie

Simpson. Talán ő meg tudja puhítani a márki gögös és rideg szívét.

Miss Annie mosolyogva jelent meg Tewkesbury márki előtt, elérte a tréfát és kérlelni kezdte a márkit, mintha idegen emberhez szólna :

— Nagyon szeretem Gillingham lordot és ő is engem. Boldogságunkhoz most már csak az hiányzik, hogy családot alapítsunk, de ehhez pénz kell. A lord minden keresetét a hitelezői kielégítésére fordította és most fillér nélkül van.

— Mindez nagyon szép, kisasszony — felelte szigorúan a márki — de álláspontomon nem változtat. Ez a házasság a rangkülönbség miatt csak szerencsétlen lehetne.

— De lord Gillingham szeret engem. A szerelem mindent pótol és a szerelmet nem pótolja semmi — szólt mosolyogva Annie.

— Ez lehet a lord álláspontja — felelte a márki — de az enyém más. Nem nyújthatok segítő kezet olyan házassághoz, a mely elveim ellen való.

— Megbolondultál, Aubrey! — tört ki Annie, a kit a tréfa már végre is bosszantani kezdett.

— Csodálom, — felelte a márki — hogy a kisasszony a keresztneveemen szólít és még hozzá tegez is. De ha ily bizalmasan fordul hozzám, én épp oly őszintén felelek. Ha ön csakugyan szereti a lordot, hozzá megy feleségül pénz nélkül is és megosztja vele a szegénységet.

Annie mosolygott, mert végre megértette, hogy miről van szó. És így felelt :

— Annyira szeretem a lordot, hogy szegényen is a felesége leszek és nem törődöm többé a márki úr fukarságával.

Ezzel kiment a szobából, de csak azért, hogy megint visszajöjjön. Nevetve, boldogan lépett be és így szólt:

— Hallod-e te, Gillingham lord! Beszéltem azzal az aljas, fukar és ostoba Tewkesbury márkival. Nem akar pénzt adni az a szőrös szívű uzsorás.

— A gazember! — kiáltotta Gillingham lord.

— Hát most mit tegyünk? — kérdezte miss Annie.

— Akarsz-e a feleségem lenni pénz nélkül is? — kérdezte Gillingham lord.

— Ha másképp nem lehet, — felelte miss Annie — megosztom veled a szegénységedet is.

— Lemondjak miattad a rangomról? Eldobjam őseim címét, tiszteletbeli állásaimat, jövő kilátásaimat?

— Ugyan ne bolondozz, Aubrey — szólt a leány, a ki már únta a tréfát és szerette volna a végét tudni.

— Mielőtt erre a lépésre szánnám el magamat — mondta Gillingham lord, — még egyszer beszélni fogok négyszemközt Tewkesbury márkival. Várj meg itt ezen a helyen. Érted jövök majd, vagy pedig üzenek.

Gillingham lord kiment és miss Annie leült egy karosszékbe, hogy várakozzék. Azon tűnődött magában, hogy miért van annyi bolond az angol lordok közt? Ez az Aubrey is nem kötözni való örült-e?

Kedves, jó, érzelmes fiú lenne máskülönben, ha nem volna az az ostoba rigolyája, hogy a személyét ketté választotta és mint Tewkesbury márké igen kegyetlenül bánik saját magával, mint Gillingham lorddal.

Mindegy, gondolta magában Annie, a fő, hogy elvegyen feleségül. Önmagát nem tudja elválasztani önmagától. A pénze végre mégis az enyém lesz. Sokáig kellett várakoznia a kisasszonynak, de végre kopogtak az ajtón s belépett Tewkesbury márki s mister Pluck, a jószágkormányzója. A márki odalépett Annie kisasszonyhoz s így szólt :

— Kisasszony, lord Gillingham helyett jövök. Engem, Tewkesbury márkit bízott meg a lord azzal, hogy a következő üzenetet adjam át önnek : «Gillingham lord alapos meggondolás után úgy határozott, hogy nem kívánja a kisasszonytól azt az áldozatot, hogy szegényen férjhez menjen hozzá.»

— Nem értem! — kiáltott föl Annie kisasszony.

— Pedig világosan volt mondva, — szólt a márki. — A lord arra kéri önt, hogy közös akarrattal bontsák föl eljegyzésöket. A lord nem akar rangján alul házasodni, kegyedet pedig nem akarja kitenni a nélkülözésnek és szegénységnek.

De erre már a jószágkormányzó is nevetve, bosszankodva közbeszólt :

— Bocsánat, márki úr, talán elég a tréfából? Hiszen Annie kisasszonynak már könny szökött a szemébe.

— Mister Pluck, ön pedig el van csapva! — rivalt rá a márki a jószágkormányzóra.

— El vagyok csapva?! — álmélkodott a jószágkormányzó. — De hát miért?

— Először is azért, — felelte a márki, — mert ön volt az, a ki apámat mindig rábirta, hogy a könnyelmű Gillingham lord adósságait kifizesse. Másodszor azért, mert az ön keze alatt romlott

el a birtokunk. Harmadszor azért, mert ön arra akarta rábeszélni Gillingham lordot, hogy rangján alul lévő nőt vegyen el feleségül. Ez a hármaskör elég arra, hogy elbocsássam önt.

— Megörültél?! — kiáltott föl Annie kisasszony.

— Lehet már nevetni a tréfán? — kérdezte a jószágkormányzó.

De a márki szigorúan összeránczolta a szemöldökét és így szólt:

— Mister Pluck, ott az ajtó, kinn tágasabb!

Ridegen ajtót mutatott a jószágkormányzójának, a ki még mindig nem értette a dolgot és szédülve támolygott ki.

— Kisasszony, önhöz sincs több szavam, — szólt a márki miss Anniehez.

— Holnap majd megjön az eszed — szólt Annie kisasszony és mosolyogva ment ki a szobából.

A mint Tewkesbury márki végre egyedül maradt, kimerülten rogyott le a karosszékébe és szólt:

— Nem, nem bírom tovább a Tewkesbury márkik kegyetlen szerepét. Sajog, vérzik a szívem miss Annie-ért. Most jól ki fogom magam sírni.

Ráborult az asztalra és keservesen zokogni kezdett. Miután jól kisírta magát, odaállt a tükör elé és így szólt önmagához:

— Gratulálok, barátom! Végre legyőzted önmagadat és ez a legnehezebb győzelem. Legyűrted magadban a könnyelmű, meggondolatlan Gillingham lordot, a ki egész életében egyik ostobaságot a másik után akarta elkövetni. Most már egészen és kizárólag Tewkesbury márki vagy. Meg vagyok elégedve.

Így szólt és többé sem a jószágkormányzóról, de még miss Annieről sem akart tudni.

A BUKFENCZ.

Jimmy Cox és Teddy Box, ő felsége a szultán udvari csepürágói megjárták már kétszer a világot, de Sztambulban csak egyszer voltak, a mikor kétezer piaszteren megvásárolták az «udvari bohócok» hangzatos címét.

Jimmy és Teddy, vagyis Cox és Box eredetileg a tanári pályára készültek és az oxfordi kollégiumban egykor szorgalmasan tanulták Plato és Arisztotelesz műveit. Egyetemi pályájukat voltaképp egy semmiség miatt hagyták hirtelen abba.

A klasszika-filológia előadójának, miszter Fitynek hatalmasan kifejlett orra volt, a melynek roppant nyílásait alig tudták betakarni a szűkre szabott czimpák. Ezenkívül Fifty úrnak még az a rossz szokása is volt, hogy tubákolt és emiatt orrlyuka valóságos sötét barlanghoz hasonlított.

Jimmy és Teddy nem tudták megállni, hogy erre az orra többé-kevésbé sikerült tréfákat ne csináljanak. Többi közt elnevezték az egyik orrlyukat Arisztotelesz barlangjának, a másikat Plato barlangjának, mert Fifty úr egyszer azt állította, hogy a burnót nagyon tisztítja az ész.

Egy ködös téli reggelen Fifty tanár úr teljesen bedugult orral jelent meg és náthás hangon jelentette ki, hogy alig képes beszélni és ennél fogva nem tarthat előadást. De hogy a leckeóra teljesen kárba ne vesszen, az időt majd azzal töltik

el, hogy legjobb tanítványai, Cox és Box Platoszövegeket fognak felolvasni.

Jimmy és Teddy felültek a katedrára, a professzor úr mellé. Lelkiismeretesen a szövegre tették az ujjukat és elkezdtek felváltva felolvasni, míg egyszer csak ehhez a szóhoz nem jutottak: «Harpokratész».

Itt Fifty úr valamit magyarázni akart és ezért közbeszólt:

— Harp... Harpo... — de a nátha nagyon csavarta az orrát és kinnal kezdte újra:

— Hap... hap... ccczi!

Rettenetes tüsszentés következett, a melytől Cox és Box egyszerűen lefordultak a katedráról. Óriási hahota támadt és Fifty úr, a mint visszanyerte a hangját, felbőszülve kiabált:

— Az urak még nevetni is mernek!

Aztán egyenesen Jimmyhez és Teddyhez fordult ezekkel a szavakkal:

— Önöknek nincs többé keresnivalójuk ezen a helyen. Gondoskodni fogok róla, hogy önöknek az egyetemi hatóság kiadja a «consilium abeundi»-t.

Cox és Box egyetemi pályája ezzel csúfos véget ért. Egyetlen pártfogójukat, Fifty tanár urat is elveszítették.

— Tudod mit, Jimmy, — szólt Teddy — engem úgy sem vonzott valami nagyon az egész klasszikus zsbivásár. Én más, gyakorlatibb pályára akarok lépni.

Jimmy szomorúan lehorgasztotta a fejét:

— Tizennégy év óta járunk iskolába és mégsem tanultunk egyetlen olyan dolgot sem, a mi-nek gyakorlati hasznát vehetnők.

Teddy visszafelelt:

— Dehogy nem. Jusson csak eszedbe, hogy mihez volt mindig a legnagyobb kedvünk, ha együtt voltunk. Hányszor csaptuk asztal alá Arisztotelecszt és Platót, hogy átugrálhassunk a székeken, hogy egyensúlyozzuk a sétatálczáinkat és hogy úgy dobjuk föl a levegőbe a kalapunkat, hogy megint egyenesen visszaessék a fejünkre. Ezerféle csiny, ötlet, fogás jutott mindig az eszünkbe és holtra neveltettük meg velük a barátainkat . . .

— Nos? — kérdezte fagyosan Jimmy.

— Nincs más hátra — felelte Teddy, — mint hogy . . . bohócokká legyünk.

— Elment az eszed! — kiáltott Cox.

— Épp ellenkezőleg, megjött — felelte Box.

A két diák eleinte gyáván mustrálta végig egymást és egyik a másiktól várta a bátorítást. De mennél többet foglalkoztak az eszmével, annál jobban tetszett nekik. Azonkívül az élet is szorította őket, hogy «komolyan» hozzáállásnak a kenyérkeresethez.

— Nem kellene más, — szolt Cox — mint hogy kitaláljunk valami nagyszerű, bohókás ötletet, a minek a révén meg lehetne gazdagodni. Csak jó program kellene és miénk volna az egész világ.

Aztán komolyan, rendszeresen nekiültek és törték a fejüket, a hogy filozopter korukban megszokták. A harmadik napon Cox végre felkiáltott :

— Heuréka! Megvan! Egész Európa nevetni fog rajta! Európa a hasát fogja majd nevében!

Ekkor találták ki a «tüszentő ember» mutatóványát. Cox megjelent a színpadon terjedelmes, nagy orrlyukú ormánnyal és Box, mint az inasa

hozta utána a burnótos szelenczét, a mely akkora volt, mint egy természetes koporsó.

Cox mindenféle arczfintort csinált, mintha nátha csavarná az orrát, a mely gummiból volt és a melyből nem tudott egy tüszentést sem ki-erőszakolni. Box erre egy szénlapát nagyságú kanállal vett ki a tubákos nagy ládából és a Cox borzasztó orrlyukába öntötte a burnótot, mint a hogy a gépész táplálja a gőzgépet.

Cox még rettenetesebb grimaszokat vágott és hosszas kínlódás után végre elprüsszentette magát. A színpadi «szobában» lévő székek, asztalok fölfordultak, a képek leestek és a szoba mennyezete végigrepedt.

Cox megint erőlködni kezdett a második tüszentésre, a mely hosszas orrcsavarás után végre sikerült neki. Most már nemcsak a szoba rongálódott meg, hanem összedült az egész «ház».

A romok alól azonban Cox még egyszer kidugta az orrát és megint a leghihetlenebb torz-pofákat vágta. Box letérdelt eléje és úgy kérte, hogy ne tüszentsen harmadszor is.

De Cox hevesen megrázkódott és harmadszor is tüszentett... A következő pillanatban fület döböntő dördülés és robbanás hallatszott. Cox a dinamiterejű tüszentéstől a levegőbe röpült. Izzé-porrá robbant szét és csak nagy koczkás zsebkendője, meg professzoros okuláréja hullott vissza az égből. Box kegyeletesen összesöpörte Cox földi maradványait, beletette a nagy burnótos szelenczébe, a melyet szomorú gyászzenekíséretében kivitt a színpadról.

— Egy kissé még filozófikus mellékíze van a dolognak — jegyezte meg Box — megérzik

rajta Plato és Arisztotelesz, de idővel majd tökéletesítjük a tudományunkat.

Nagy sikerük volt a «tüsszentő ember»-rel. London egyik leghatalmasabb színházi épületében, a Coliseum-ban léptek föl vele először és tomboló tetszést arattak. Másnap magasztaló kritikák jelentek meg róluk a legelőkelőbb londoni ujságokban. Egy kritikus, a ki a színház igazgatójával szemben nagyon is le volt kötelezve, nem áttallotta megírni, hogy Cox és Box invenciójához képest Shakespeare is teljesen elavult.

Ettől a naptól fogva a bohóczpárt nem hagyta el a szerencse. Mennél kevesebb «filozófikus» mellékízük volt a mutatványaiknak, annál inkább a maguk pártjára hódították a közönség százezreit.

A legkiválóbb angol színpadi szerzők és színészek sikere eltörpült Jimmy és Teddy népszerűsége mellett. Az ujságok Molière szellemi örököseinek nevezték el őket, sőt egy tekintélyes irodalmi szemle megírta, hogy egyetlen darabjukkal többet kerestek, mint Shakespeare az összes műveivel.

Mikor a Szigetországban már kissé leáldozott a csillaguk — mert a színpadon minden csillag mulandó — nyakukba vették a világot. Előbb európai körútra indultak, a mely azzal végződött, hogy a török szultántól megkapták az «udvari bohóczok» rangját.

Amerikai útjukon épp ezzel a hangzatos címmel csődítették össze a cowboyok és dollárkirályok népét. Amint Amerikából visszatértek, már oly gazdagok voltak, hogy többé nem is

kellett bohóczkodniok. Abba is hagyták mester-ségüket, a mely inkább a dévaj fiatalsághoz illik. Ők ugyan még legszebb férfikorukban voltak, de megelégték a dicsőséget. Visszavonultak teljesen a színpadtól és mint független, gazdag emberek élvezték az élet örömeit hazájukban, Angliában. Minthogy agglegények maradtak mind a ketten, továbbra is együtt laktak és együtt költötték el olvasatlanul a temérdek pénzüket.

— Emlékszel-e még Jimmy arra a szép időre — kérdezte Teddy, — a mikor még vajaskenyeren éldegéltünk és rideg hónapos szobánkban Platót és Arisztoteleszt magoltuk?

— Milyen jó étvágyunk volt még akkor, — sóhajtott Jimmy. — Szeretném tudni, vajjon él-e még az öreg Fifty? Neki köszönhetünk mindent. Ha ő nem tüszent akkor, és nem dob ki bennünket a kollégiumból, mi most valahol a hazánkban, Warwickshire-ben, a latin és görög deklinációt vernők be makacs nebulók koponyájába.

— Látogassuk meg az öreg Fityt — indítványozta Teddy.

Egy nap fölkerelkedtek mind a ketten és elutaztak Oxfordba. Fölkeresték az ódon kollégiumot és ugyanabban a kissé sötét teremben ültek le, a hol fiatalságuk első színes álmait álmodták.

Oxfordban semmi sem változott azóta. Fifty tanár úr már akkor is épp olyan öreg ember volt, mint most néhány évtized múlva. Épp úgy ült a katedrán, mint egykor. És Plato meg Arisztotelesz bizonyos helyein mindig ugyanazokat az ócska vicceket mondta el.

Fifty épp oly elpusztíthatatlanul ugyanaz volt, mint az ódon fali óra, a mely a teremben már emberemlékezet óta mérte az időt. Még a diákok is mintha a régiek lettek volna, hiszen a hagyományos kollégiumi egyenruhát viselték.

Cox és Box áhítatosan figyeltek Fifty minden szavára és csodálkoztak, hogy milyen hamar felejt az ember; most már egészen idegenül csengtek előttük a latin és görög szavak, a miket valaha álmukban is pontosan ismertek.

A leckeóra végén Fifty megtörülte a teknősbéka-keretes vastag okuláréját, a torkát köszörülte és ezekkel a szavakkal fordult az ifjú hallgatóságához :

— Kérésem volna az urakhoz. Klasszika-filológiai szemináriumunk még mindig nélküli a két nagy filozófusnak, Platónak és Arisztotelesznek szobrait. Könyvtárunkat is ki kellene egészíteni néhány rendkívül fontos forrásművel. Kérésemet felsőbb helyre is fölterjesztettem, de hiába. Nincs más hátra, mint hogy az urak adakozó kedvére appelláljak. Adjuk össze garasainkat és tegyünk magunk eleget annak a kötelességünknek, a melyet a tudomány szent neve sürget . . .

Cox és Box szeme megtelt könnyel. Oda mentek Fifty úrhoz és emlékezetébe idézték a régi időt, a mikor még a tanítványai voltak. Egyszersmind a saját erszényükből följánlották Plato és Arisztotelesz szobrának költségét, meg a szeminárium egyéb szükséges dolgainak a pótlását.

Az öreg Fifty szeme nedves lett a meghatottságtól és az öröm könnyecseppjei gurultak végig

hosszú, megtermett, nagy lyukú orrán, úgy hogy Jimmy és Teddy már csaknem nevetni kezdtek.

— Huszonöt év óta álmodom a szeminárium kibővítéséről — szolt meghatottan Fifty — és nem tudom, hogyan háláljam meg az önök páratlan nagylelkűségét . . .

Másnap abba az oxfordi hotelbe, a hol Cox és Box megszálltak, beállított Fifty tanár, de nem egyedül, hanem egy küldöttséggel együtt, a mely a szeminárium tanuló-ifjúságából került ki.

A tanár uron ünnepies fekete kabát volt, a melyet csak ritka alkalmakkor viselt és a mely ósdibb szabású, lehetetlenebb és nevetségesebb volt még azoknál az egyéb híres fekete redingotoknál is, a miket Fifty rendszeren viselt.

Sápadt arcú, kiéhezett, vaksi szemüveges fiatal emberek álltak az öreg professzor körül, a ki megindult hangon mondott köszönetet Coxnak és Boxnak, mint egykori «legjobb tanítványainak».

Végül a mai legjobb tanuló állt elő és klasszikus görög nyelven kis beszédet mondott, a melyből Jimmy és Teddy egy árva kukkot sem értettek, csak a végét, a melyet a szónok angol nyelven is megismételt :

— A tudomány világító fáklya az emberiség kincsesbányájában.

Cox és Box egymásra néztek. A küldöttség meglepte őket és szerettek volna valami szépet, meghatót felelni. De már egészen elszoktak a kollégium nyelvétől és tanácstalanul álltak a küldöttséggel szemben.

Cox egyszerre csak szembe fordult Box-szal,

lenyomta a fejét, a hogy a czirkuszban szokás és . . . átugrott rajta.

Box nagyot nézett, de nyomban ő is viszont lenyomta Cox fejét és bakugrással átszökött rajta . . .

Fifty tanár úrnak az ámulattól és a megdöbbenéstől nyitva maradt a szája. Már megbotránkozva el akart sietni, a mikor Cox és Box eléje álltak és szaporán így szóltak :

- Tanár úr!
  - Tisztelt uraim!
  - Nem bolondság
  - Nem maró gúny
  - Hanem igenis
  - Tisztelet, hála
  - És szeretet jele .
  - Ez a bakugrásunk
  - Ez a bukfenczünk,
  - A melyet itt tanultunk
  - Az iskola padjain
  - És a melyet hálás szívvel
  - Visszaadunk most
  - Kegyes jó anyáknak
  - Az «Alma Mater»-nak.
- Pont.

NANCY KISASSZONY.

Vadszölő-folyondáros kis házban, — kinn Ealingben, London környékén, — vonult meg öreg napjaira Beggar úr, a «Beggar & Brown» cég beltagja.

Beggar úr hosszú kereskedői pályafutása után százezer font sterling vagyonával pihenésre vágyott. El is vonult a világtól, az üzleti élettől. Ealing vidékies csöndjében csakis egyetlen gyermekének, Nancy kisasszonynak, szentelte minden idejét.

A «Beggar és Brown» cég híres volt nemcsak Londonban, hanem az egész «United Kingdom»-ban. A cég az angliai koldusok udvari szállítója volt.

Az angol koldús abban különbözik Európa többi kéregető népségétől, hogy még nyomorúságában is, a mennyire csak lehet, megőrzi emberi méltóságát.

Nem fogad el «alamizsnát». Nem tartja a járó-keelők elé üres tenyerét vagy kalapját, hanem meg akarja érdemelni a pénzt, a mit kap. Az adomány fejében árút ad, ha csak gyűjtőskatulyával vagy czipőzsinórral szolgálhat is.

Beggar úr jól ismerte az angol koldús természetrajzát. Ismerte és megbecsülte őket. Tudta, hogy az élet nagy fosztogató és hogy sok ember csak a ruháját tudja megőrizni a testén.

Az ő emberbaráti ötlete volt, hogy a nyomo-

rúságos embereknek. — hitelt nyújtott. Adott nekik hozomra ládaszámra gyujtóskatulyát, vagy fonszámra czipőzsinórt, inggombokat, norinbergi árút, képes levelezőlapot és miegymást.

Mikor a koldús már túladata a portékáján, újra jelentkezett Beggar úrnál és bőséges kamatostúl megfizette a hitelbe kapott árút. Ilyenkor már rendszerint a maga pénzén vett árút és úgy ment tovább koldulni.

A koldusok nagyon megszerették Beggar urat és mindenkép meghálálni igyekeztek a jóságát. Akadt köztük ugyan haszontalan, hálátlan alak is, de nagyjából megbízható, jóságos, érdemes embereknek bizonyultak. A «Beggar és Brown» cég pedig a koldusok pénzéből megtollasodott, meggazdagodott.

Mintha a szegény emberek áldása csakugyan megfogant volna, Beggar úrnak minden üzlete sikerült, a mihez csak hozzáfogott. Így lett «milliomossá» és öreg korára nyugodtan megvonulhatott Ealingben.

De gazdag ember korában is megmaradt egyszerű, jólelkű embernek. Egyetlen koldust sem küldött el háza küszöbéről. Ha pedig régi vevői közül jelentkezett valamelyik, barátságosan szóba állt vele, a rendesebb embert meg is vendégelte néha.

Leányát, Nancy kisasszonyt pedig a koldusok megbecsülésére nevelte. Nancy kisasszonynak a legnagyobb öröme volt, ha szegény emberek közé mehetett és tőle telhetőleg vigasztalta, segítette őket.

Ebben csak apjának a tanítványa volt. Mert Beggar úr megtanulta, hogy a koldusok ép olyan

emberek, mint mi vagyunk. Jó is, rossz is akad köztük. Néha pedig ép a nyomorúság mutatja meg, hogy kiben mi lakik.

A legsivárabb szegénység olykor, mint az élet választóvize, lemossa emberéről a salakot és csak színarany lelki értéke marad meg. Erre nézve Beggar úrnak gyönyörű példája volt :

— A kis púpos Ponneyt nem fogom elfelejteni soha, — beszélte Beggar úr a vendégeinek, — «Ponney» volt a koldúsneve. Az Oxford-streeten találkoztam vele először. Tántorgott, részeg volt és csaknem elvágódott, amikor elém akart állni. Dadogva is egész kis beszédet intézett hozzám : «Uram, napok óta nem ettem semmit és elromlott a masinám. Befűtöttem egy kis szeszszel, amire az utolsó pennym is elment. Nem maradt egyebem, mint ez a gallér». Egy piszkos, rojtos inggallért tartott elém, hogy vegyem meg. «Adok egy shillinget, — feleltem neki, — ha megfogadja, hogy soha életében többé nem iszik. Ha valamire szüksége van, jöjjön el hozzám». Átadtam neki a czímemet és a shillinget.

— Papa, ne felejtsd el, — szólt közbe pajkosan Nancy, — hogy nem egy shilling, csak három penny volt, amit adott neki.

— Az összeg mellékes, — felelte Beggar úr, — a fő az, hogy mit értem el vele. Ponney egy hét múlva újra jelentkezett nálam. Józan és rendes volt. Bácsületszavával erősítette, hogy azóta egy korty szeszest italt sem ivott. Erre újabb hitelt kapott és ettől fogva állandó vevőm lett. Soha többé nem ivott. Még meg is gazdagodott.

És erre Beggar úr arcza felragyogott és így szólt :

— Ha nem hiszik el a történetemet, szíveskedjenek elmenni az előkelő Old Bond-streetre és tessék megkérdezni magától Ponneytől. A legfinomabb gallérüzletet, ahol a londoni fashion-világ szokta megrendelni a fehérneműjét, a púpos kis Ponney vezeti.

Nancy kisasszony az ealingi kertben, amely valóságos kis paradicsom volt, álmódzva szokta tépegetni a borostyán leveleit.

Nagyon finom, érzékeny lélek volt és a világ nyomorúságát százszorosan átérezte. Csak egy hivatásra érzett rátermettséget: szegény, nyomorúságos, beteg emberek ápolójának, védőangyalának lenni.

Házasságra sohasem gondolt.

Nancy kisasszony szükszavú teremtés volt. A jósága szinte lesugárzott az arczáról. A szegény emberek számára már az is vigasztalás volt, ha köztük megjelent.

Nancy kisasszony csaknem minden áldott nap bement a városba, ahol végigjárta a maga szegényeit. Ez a jótévő körútja rendszerint az Old Bond-streeten végződött.

A púpos kis Ponney gallérboltja előtt ott állt egy koldus, aki valami szerény kis zöngicsélő szer számot forgatott, mialatt kalapjában gyűltek a pénzdarabok.

A koldus sánta volt. Nancy kisasszony ismerte az élete történetét.

Öt évvel ezelőtt lord Nightingale, — így hívták a koldust, — még gazdag és boldog ember volt. Az apjától nagy vagyont örökölt, de nem tudta megbecsülni.

Örült pazarlásairól, költséges szeszélyeiről még

az ujságok is írtak. Néhány év alatt lord Nightingale csődbe jutott.

Ép dáridózó barátai közt volt, — talán anyagi romlásának a bánatát akarta borba fojtani, — amikor hírét vette, hogy a menyasszonya Woolwich-ban súlyos beteg lett és haldoklik.

Késő éjjel volt és a lord másként nem tudott menyasszonyához jutni, mint hogy lóra ült. Ittas volt, a ló vágatni kezdett vele és valahol kinn, London valamelyik külvárosában, lovasát levetette a hátáról.

A lord eltörte a lábát, kórházba került. Mire felgyógyult és újra emberek közé mehetett, már egy árva pennyje sem maradt. A tönkrejutott, sánta emberről még a menyasszonya sem akart többé tudni, aki felgyógyulása után máshoz ment feleségül.

Lord Nightingale kétségbeesésében ivásnak adta magát, míg végre alig negyven éves korában az Old Bond-street egy sarkán kötött ki nyomorúságos koldusként. A gavallérok, akik vele együtt mulattak, már messziről elfordították a fejüket, ha bús kintornáját hallották.

Akik azonban nem ismerték, szívesen dobtak a kalapjába pénzt, mert nyomorúságában is megmaradt benne rokonszenves, meggyerő külsejéből valami.

Nancy kisasszony nagy részvétet érzett Nightingale iránt. Szívesen és hosszasan elbeszélgetett vele.

Lassankint fölismerte benne a melegszívű embert, akit a nyomorúsága és az élete a legnagyobb bölcseségre tanított meg, a kevéssel való megelégedésre.

Nightingale nem zúgolódott sorsa ellen. Nem szorult vigasztalásra, sőt idővel úgy fordult a dolog, hogy még ő kezdte el Nancy kisasszonyt vigasztalni, öröme deríteni, ha valami panaszolni valója volt.

Egy napon vendég érkezett Ealingbe a Beggar úr nyaralójába. A púpos kis Ponney, az Old Bondstreet gallérkereskedője.

Nem egyedül jött, hanem a fiával, egy jól megtermett, csinos, derék úri emberrel. A vacsora bora után Ponney így szólt titokban Beggar úrhoz :

— Vissza akarok vonulni az üzleti élettől és a fiamra szeretném átruházni a boltomat, amely valóságos aranybánya. De mielőtt a fiam átvenné az üzletemet, szeretném, ha megházasodna. Nagyon tetszik neki Nancy kisasszony, szerelmes belé és el szeretné feleségül venni.

Beggar úr nem felelhetett mást, mint hogy teljesen Nancytól függ, akar-e az ifjabb Ponney hitvese lenni.

Nancy kisasszony, mikor ebben a dologban megkérdezték, nem szólt egy szót sem, hanem kifutott a kertbe és többé semmiféle igérettel nem lehetett előcsalni. Ponney és a fia boszúsan, sértődötten távoztak el Ealingből.

Nancy még aznap bement a városba, fölkereste a sánta koldúst és így szólt hozzá :

— A fiatal Ponney megkérte a kezemet.

Nightingale szemelláthatólag összerázkódott és szomorúan lehajtotta fejét. Gondolkodott és végre így szólt :

— Menjen hozzá feleségül, Nancy kisasszony!

— Ezt komolyan gondolja? — kérdezte tőle Nancy.

— A legkomolyabban, a legőszintébben, — felelte Nightingale. — Egy egészséges, jóra való ember mégis csak többet ér, mint egy sánta koldus.

— Ne beszéljen így, Nightingale! — szólt Nancy kisasszony.

— De így beszélek, — felelte Nightingale. — Menjen be az öreg Ponney boltjába és mondja meg az ifjú Ponneynak, hogy jobban meggondolta az ajánlatát és elfogadja a kezét. Ha ezt rögtön meg nem teszi, akkor én elhagyom ezt a helyemet és soha többé nem lát engem, Nancy kisasszony.

A leánynak könnybe lábbadt a szeme és így szólt:

— Azt hittem, Nightingale, hogy ön jobban ragaszkodik hozzám!

Ezzel el is futott és Nightingale sokáig bámult utána.

Másnap Nightingale észrevette, hogy a háta mögött lévő boltban nagy izgalom van. Az idősebb és az ifjabb Ponney izgatottan föl- és alájárártak az irodájukban, míg végre meg nem érkezett Beggar úr is és most már hárman kezdtek hevesen föl- és alájárártani.

Nightingale nem is sejtette, hogy mi lehet odabenn. Az irodában pedig így beszélgettek az emberek.

— Hallatlan! — kiáltott föl Beggar úr és az arcza pulykavörös lett mérgében. — Ilyen dolgot még nem is hallottam. Nancy belebolondult ebbe a sánta koldusba, aki az önök üzlete előtt áll. De kiverem a fejéből ezt a bolondságot.

— Én már régóta sejtettem! — szólt lemondóan az ifjabb Ponney. — Nem múlt el nap, hogy Nancy kisasszony föl ne kereste volna a sánta koldúst.

— Örültség! — szólt az idősebb Ponney. — Egy olyan szép és szemrevaló kisasszony hogyan lehet szerelmes egy sánta koldusba!

— Hát édes apám nem volt koldus? — kérdezte az ifjabb Ponney — és mégis kapott derék feleséget.

— Egész életemben jót tettem a koldusokkal — kesergett Beggar úr — és most ez a sánta fickó tönkreteszi életem egyetlen nagy törekvését, az édes leányom jövőjét, boldogságát!...

... Másnap a sánta koldus már nem állt az Old Bond-streeten a Ponney gallérboltja előtt. A gretna-greeni kovácshoz utazott, de nem egyedül. Nancy kisasszony volt a karján.

A gretna-greeni kovács volt akkor a leggyorsabb házasságkötő. Mire Londonba visszaérkeztek, a sánta koldus és Nancy már férj és feleség voltak.

Cab-en mentek ki együtt Ealingbe és Beggar úrhoz beküldték a névjegyüket, amely már így hangzott:

Lord and lady Nightingale.

Beggar úr nagyot káromkodott és haragját némiképp csak az csillapította, hogy a leánya elvégre is egy lordnak lett a felesége.

AZ ÖNKÉNTES.

A vörösréz fegyverzetű kandalló mellett, kissé félhomályban a fiatal asszony és Lőrinczy Lőrincz ültek. Lőrinczy huszárönkéntesi ruhában, tizedesi csillagokkal. A szomszédos termekből néha egy-egy vendég tévedt be, de a mint meglátta őket, többkevesebb diszkrécióval másfelé vonult.

És Lőrincz indulatosan szólt :

— Zsóka, te férjhez mentél! Mialatt én a tisztizsgába voltam elmerülve, orozva eljegyzett téged nagyajtai Ajtós Ejtél Frigyes. Polgármesteri dispensációval egy hét alatt a felesége lettél. Még templomba sem mentetek, hogy a feltűnést elkerüljétek. Az ujságokban egyetlen betű sem volt róla. Még nekem sem árultál el egy kukkot sem. Mástól kellett megtudnom mindent. Pedig már az egész társaság ismeri a nagy titkot. Én voltam az utolsó, aki értesült róla . . . Mit szólsz ehhez?

Zsóka, az új asszony zavartan nézte a padló szőnyegét, de nem felelt semmit. Lőrinczy arcza egyszerre ravaszkodó lett :

— Mondd, Zsóka — szólt — mi történnék, ha én azt a huszonhat levelet, a melyet nekem írtál szó nélkül átadnám Ajtós Ejtél Frigyesnek? Erre úgy-e nem gondoltál? Ez a Lőrincz jó, kezelhető fiú, mondtad magadban, dühöngeni fog sokáig, de gázságot nem fog elkövetni. Nagyon csalódsz, Zsóka. Elöttem semmi sem gázság, mert nem törődöm az emberek ítéletével. «Jenseits von

Gut und Böse» cselekszem, mert Nietzsche az én mesterem. Ezt te is tudtad, Zsóka. És mégis . . .

Az asszony várta, míg az önkéntes haragja kissé lecsillapodik, aztán így szólt:

— Fiam, roppant kellemetlen nekem, hogy ezt a kínos ügyet hosszasan akarod tárgyalni. Én azt hittem, hogy előkelő leszel és Nietzsche-tanítványához méltóan, könnyen túlteszed magad a dolgon. Tudhatnád, hogy ily esetekben hallgatni arany. Mit fogsz elérni azzal, hogy most kínoz engem? Semmit. Én úgy cselekedtem, ahogy az eszem diktálta. «Man muss sich ausleben», mondta a multkor egy felolvasáson miss Pankhurst, a suffragette. Legalább hat-hét évig kellett volna még várnom rád és epekednem utánad. Bis dat, qui cito dat.

— Mit jelent az? — kérdezte Lőrinczy.

— Duplán ad, aki hamar ad . . . Latinul van.

— Akár latinul mondd, akár magyarul — sóhajtott az önkéntes — nincs igazad. Mert lehetetlen, hogy szerethesd azt az embert, akit egy hónappal ezelőtt még csak nem is ismertél.

— Szeretem? — kérdezte Zsóka a sphinxek titokzatosságával.

— Akkor mirevaló volt ez az örültség? — szólt szemrehányóan Lőrinczy.

— Becsülöm a férjemet, nem szeretem — felelte Zsóka. — A szerelem később jön, magától. Téged is először csak becsültelek és csak aztán szerettelek.

— Boldogtalanná tetted magad egész életedre — fakadt ki az önkéntes. — Boldogtalanná tettél engem is, de a legboldogtalanabbá a férjedet tetted! Ha nem volnék olyan tisztességes, amilyen vagyok

és olyan gyáva, felvilágosítanám ebben a percben Ajtós Ejtél Frigyet, hogy micsoda «bêtise»-t követett el!

Az asszony csak mosolygott :

— Parancsolj! Világosítsd fel! Czélt úgysem érsz vele. Én már mindent megmondtam az uramnak és ő okos ember létére így felelt : «Minden intelligens leány életében okvetetlenül szerepelni kell az «unokatestvérnek», akibe szerelmes volt. El se tudnék feleségül venni egy leányt, a ki nem volt a cousinjába szerelmes.

— Ez az ember «moral insanity»-ben szenved — vetette közbe Lőrinczy.

Zsóka csak mosolygott tovább és szólt :

— Nem szabad így nyilatkoznod annak a férjéről, akit szeretsz . . . Hogy egészen őszinte legyek, én is szeretlek téged még mindig. Gyakran foglalkozom azzal a gondolattal, hogy mi lesz ezután belőled? Elhatároztam, hogy kezembe veszem sorsodat. Ki kell, hogy ábrándulj belőlem, hogy újra boldog lehess mással.

Lőrincz elborult arczczal felelte :

— Mással? Ki van zárva!

Az asszony hízelkedve szólt :

— Én fogom kiválasztani, hogy kit szeress utánam. Mert nagyon bántana, ha második választásoddal kompromittálnád az elsőt. Feltétlenül szép, okos és művelt leányt fogok neked választani. Itt van például Lovcsényi Edit . . .

— Nekem többé úgynevezett úri leányhoz semmi közöm sem lesz — felelte Lőrinczy elkeseredetten. — Elég volt már számomra a zsúrleányokból. Teljesen megismertem őket. Már holnap össze fogok költözni egy nagyon kedves angol

artistanővel, a ki most itt Pesten egy mulatóban minden este fellép tánczával és dalával, amelyet annak idején te is megtanultál tőlem: «I've been waiting for some sort of sign...»

Zsóka tovább dúdolta a dalt:

«That you want this little heart of mine
Daily, weekly,
Humbly, meekly...»

Lőrinczy folytatta:

— Egy évig fogok együtt élni ezzel a nővel. Mabel a neve. Ezalatt úgy megtanulok angolul, hogy elvihetem magammal Londonba. Új életet akarok ott kezdeni. Új arczokat akarok látni. Új emberré akarok átváltózni. Ezennel fogadást ajánlok fel neked, hogy öt éven belül saját irodám lesz a City-ben, valahol az Angol Bank környékén. A lakásom ellenben a Park Lane-en lesz, kilátással a Hyde-Parkra. Tagja leszek a St.-James-klubnak és akkorára már olyan feleségem lesz, hogy ha az összes pesti leányokat összeadják és kivonják, akkor sem lesznek olyan gazdagok és szépek, mint az én ladym.

— Good luck! Szerencse fel! — kiáltott Zsóka kissé féltékenyen. — Még sem szép, hogy így meg akarsz alázni!

— Megalázás? Miért? — kérdezte Lőrinczy.

— Sőt mi több, hűtlenség! — felelte Zsóka. — Mert én azt az angol kuplét már régóta ismerem, tehát azzal a nővel te már régóta jóban lehetsz! Mondd hát, szebb az az angol leány, mint én? Érdemes volt-e engemet elhagynod miatta?

És Lőrinczy hirtelen így felelt:

— Kérdezd meg, Zsóka, a férjedet!

Az asszony meglepetve nézett az önkéntesre :

— A férjem ismeri azt a Mabelt?

Lőrinczy csak a kezével legyintett :

— Ojjé! Egyáltalán mit gondolsz te Ajtós Ejtél Frigyesről? Negyven éves, ha nem több. És milyen mult van mögötte! Mennyit dorbézoltunk nemrég együtt éjjelenként! Ha én mindezt őszintén feltárhatnám előtted . . .

Alighogy így szólt, váratlanul nyílt az ajtó és belépett a férj. Csak az asszonyra nézett, Lőrinczyt nem akarta észre sem venni. Az önkéntes látta, hogy Ajtós, amióta legutóbb találkozott vele, nagyon megváltozott. Nyugodtabb, teltebb, szinte fiatalabb lett az arcza. Többé nem volt a mulatók és szeparéksápadt, cinikus, életunt habituéje. A külsejéről is lerítt, hogy ez az ember nagyot tudott változtatni az életén.

Gyöngédség és ravaszság volt abban, ahogy fiatal feleségének kezét csókolt és abban is, hogy nem akarta észrevenni zavarát, a melyet az önkéntes jelenléte okozott.

Mellékesen és nagyon nyugodtan ránézett Lőrinczyre is és közömbösen szólt hozzá :

— Szervusz! Észre sem vettelek, a mikor bejöttem.

— Köszönöm — felelte az önkéntes kissé rekedten és fojtottan.

A férj ránézett az asszonyra, aztán Lőrinczyre és így szólt :

— Szeretnék ezzel az úrral négyszemközt beszélni.

Zsóka lehajtotta a fejét és kiment a szobából. Lőrinczy katonás, kihívó állásban maradt. Ajtós pedig természetesen, könnyedén kérdezte az önkéntestől :

— Úgy-e te ismered a kis miss Mabelt, a «Casino des Étrangers»-ből?

Lőrinczy nem felelt.

— Hiszen valamikor együtt is mulattunk hármásban — szólt a férj. — Nem emlékszel?

Az önkéntes csak a fejével biczentett. Ajtós pedig bizalmasan megfogta Lőrinczy vállát és mosolyogva, suttogva így szólt:

— Figyelj . . . Halkan kell mondanom . . . Mabel nagyon megkért, hogy vigyelek el ma hozzá okvetetlenül! Én is veled megyek. Együtt fogunk mulatni egy keveset! Mabel azt mondja, hogy te szívesen jössz, mért nagyon érdeklődsz iránta. Igaz-e?

Az önkéntes ámulva nézett a férjre. Kereste a szavakat és csak nagynehezen tudta mondani:

— Előbb egy kérdést, ha megengeded? Három hét óta vagy nő. Úgy-e? Akkor mi közöd van neked miss Mabelhez? Nem gondolod, hogy egy férj regard-ral tartozik a feleségének? Vagy te egyáltalán nem akarsz szakítani legénykori örömeiddel?

Ajtós mosolygott.

— Barátom, te sokkal szigorúbb vagy, mint a feleségem. Zsóka megengedte, hogy minden második napon odamehessek, ahová akarok és egész éjjel kimaradhassak, ahogy nekem jól esik.

— Hallatlan! — gondolta magában Lőrinczy.

— Elvégre én már tíz esztendő óta minden éjjel fenn vagyok — magyarázta Ajtós. — Nem is tudok elaludni anélkül, hogy kis zenét ne hallgassak. Szóval igen nehéz számomra az átmenet a komoly férji állapotba. Ezt Zsóka is átlátta. Mabel kisasszony még inkább!

Az önkéntes egyre nagyobb csodálkozással nézett a férjre. És egészen különösnek találta, hogy neki magának kell tiltakoznia :

— Te szerencsétlen! Hogy emlegetheted egy napon a feleséged nevét azzal a tánczosnőével együtt? Hiszen te moral insanity-ben szenvedsz! Ha nem tudtál lemondani a ledér életről, hogyan vehetted el feleségül Zsókát?

Ajtós vállat vont.

— Öregszem — szólt. — Csúzom is egyre erősebben jeletkezik. Le kell szoknom az éjszakáról. Teljes visszavonultságban vagyok. Még a nőkről is le kell mondanom lassankint. Miss Mabelről is. Mindenről. És erre épp jó a házasság . . .

Lőrincz nem szólt semmit, de magában hirtelen elejtette londoni utazása tervét és ezt gondolta :

— Az asszony mellett maradok és meg fogom védeni a férje cinizmusával szemben.

Ajtós türelmetlenkedett.

— Jössz? — kérdezte. — Gyorsan felelj, mert hallom, jön már az asszony . . .

— Nem — felelte Lőrinczy kereken.

— Akkor egyedül megyek! — szólt Ajtós.

Az asszony csakugyan belépett. Ajtós eléje sietett, kezet csókolt neki és azután szó nélkül átment a másik szobába, magára hagyva feleségét az önkéntessel. Mindketten zavartan nézegették egymást.

— Miről beszéltetek? — kérdezte az asszony nyugtalanul.

— Gratulálok! — felelte Lőrinczy gúnyosan. — A férjed elsőrendű ember! Három hét óta nő és már megint folytatja viszonyát egy utolsó nőszemélylyel, aki mindenki számára hozzáférhető.

— Ki az? — kérdezte az asszony ijedten.

— Miss Mabel — felelte Lőrinczy — az angol tánczosnő.

Zsóka szeme kerekre nyílt és különös hangon mondta :

— Hiszen Mabel a te barátnőd!

— Az ényém is, meg másé is. Az egész világé — felelte az önkéntes.

— És a férjemé is? — kérdezte Zsóka.

Lőrinczy gúnyosan felelt :

— A te Ajtós Ejtél Frigyesed meg akart hívni engem titokban, hogy menjünk el együtt máma miss Mabelhez, de én visszautasítottam és rendreutasítottam. Ilyen ember a te férjed!

Az asszony elvörösödött a haragtól.

— Igaz ez, amit mondasz? — kérdezte és a düh fojtogatta a hangját.

— Szavammal erősítem — felelte Lőrinczy.

Az asszony eltakarta az arcát zsebkendőjével. Talán sírt. Az önkéntes pedig ilyenképen fakadt ki.

— Gyönyörű egy embernek a karmai közé kerültél!

— De megboszulom magam! — szólt Zsóka, eltette a zsebkendőjét és látszott, hogy a szeme könnytől megvörösödött. Nem törődött többé Lőrinczyvel, hanem elszaladt. Egyenesen a férjéhez.

— Igaz-e, hogy maga ma találkozni akar egy angol tánczosnővel? — támadt reá a haragos kérdéssel, amelytől egész teste remegett.

Ajtós nem felelt.

— Tehát bevallja? — kérdezte a dühtől sápadtan az asszony.

— Mit csináljak, ha Lőrincz barátom már gyorsan el is árult engem. Bevallom . . . — felelte a férj és a vállát vonogatta.

— És nem süllyed a föld alá szégyenében? — kérdezte Zsóka asszony.

— Szebb az őszinteség, mint a hazudozás — felelte a férje.

— És komolyan el akar menni oda, ahhoz az angol izéhez? — kérdezte fenyegető hangon az asszony.

— Ma utoljára! — esengett a férj.

Az asszony az asztalra csapott:

— Ma éjjel? — kérdezte.

— Ma éjjel — felelte Ajtós nyugodtan.

— Jó. Hát nem bánom — mondta az asszony.

— De majd te fogod ennek a dolognak a következeit látni! . . .

Nem szólt többet. Elrohant. A férje már tudta, hogy hová . . .

Az önkéntes még mindig tanácstalanul álldogált a szobában és már alig remélte, hogy visszatér hozzá az asszony. Nagyon sokáig elmaradt.

Mily nagy volt azonban az öröme, a mikor ki pattant az ajtó és lángvörös, haragra gyult arcczal megjelent Zsóka asszony.

— Szívességre kérlek! — szólt lihegve az önkénteshez. — Maradj ma nálam teára és ne menj el az angol tánczosnőhöz.

— Maradok — felelte Lőrinczy boldogan — akár az életem árán is!

Az asszony hevesen átölelte, megcsókolta, aztán leültette maga mellé a pamlagra. Majd felugrott, a pohárszékhez ment, konyakot öntött

pohárba. Megkínálta vele az önkéntest. Az ölébe ült. Beczézgette. Felkuszálta a haját. Belenézett a szemébe. Megcsókolta . . . És várt . . . ügyelt . . .

Az ajtó nem nyilott.

Perczek teltek el így és az önkéntes, akit az ital kissé elbódított, halkán suttogni kezdett :

— Tudtam, hogy így lesz. Esztelenül, fej nélkül rohantál ebbe a házasságba. Azé lettél, akit nem szeretsz, akihez nem húz egyetlen porcikád sem. És ezt nevezik észházasságnak!

Meg akarta csókolni az asszony ajkát, de csak a fülét találta el, mert Zsóka asszony egyre az ajtó felé lesett.

— Tudtam, hogy engem szeretsz — mondta lázasan az önkéntes. — Tudtam, hogy visszajössz hozzám és még egyszer a karjaim közé zárlak . . .

Az asszony kimerülten rogyott le melléje a pamlagra és hirtelen összeborzongva szólt :

— Lőrincz, szívességre kérlek.

— Parancsolj az életemmel! — felelte Lőrinczy boldogan.

Zsóka pedig lassan, megfontoltan szólt :

— El fogsz menni még ma éjjel ahhoz a miss Mabelhez! El fogsz menni és meg fogod neki mondani, hogy ki fogom kaparni a szemét, ha az uramat máma éjjel fogadja!

Az önkéntes ámulva nézett az asszonyra. Zsóka pedig rendületlenül folytatta :

— És azt is mondd meg annak a nőnek, hogy leöntöm az arcát vitrióllal, ha nem tágít a férjemtől!

Lőrinczy a fejét rázta :

— Én nem mehetek Mabelhez. Menjen csak a férjed.

— Te fogsz elmenni — kérlelte Zsóka — ha azt akarod, hogy egy kicsit szeresselek még!

— Lehetetlen, amit kívánsz! — szolt Lőrinczy. — A férjed és Mabel ki fognak nevetni!

— Ha nem mégy el, Lőrincz, — szolt az asszony elszántan, dühösen — akkor én megyek el hozzá. De előbb a rendőrségre megyek és ezt a nőt ki fogom utasíttatni ebből az országból!

— Miért vagy olyan izgatott? — kérdezte Lőrinczy rosszkedvűen.

— Miért bámulsz rám olyan bambán? — szolt az asszony. — Lőrinczy csak a fejét rázta értelmetlenül.

— Zsóka, te szerelmes vagy! — fakadt ki végre.

— Kibe? — kérdezte szórakozottan az asszony.

— Abba az Ajtós Ejtél Frigyesbe. Féltékeny vagy rá! Alig tudom elhinni a szememnek! Mi történt veled?

— Eh, hagyj békén! — felelte az asszony és elrohant.

Lőrinczy csak bámult utána. Még mindig a fejét csóválta és magában mélyen meg volt győződve, hogy az ördög sem értheti az asszonyok logikáját. És csakugyan van-e csodálatosabb változás annál, a mikor egy fiatal gyermekleány, a ki tegnap még önkéntesekbe volt szerelmes, úgyszólván máról-holnapra asszonyi szervezetté alakul át!

VESSZÓPARIPA.

Demeter, a szobrász épp oly szegény ember volt, mint többi társa, a kikkel esténként találkozott a kávéházban, hol az erősen pótkávé italhoz foszlós mákoskalácsot, turósbélest vagy kuglófot igen olcsón lehetett kapni.

Építő, díszítő szobrászok, kőfaragók, olasz terrakotta-munkások, képzetesebb kőművesek alkották ezt a társaságot, a mely fiatal, vidám, világotjárt emberekből állt, a kiket a közös szegénység és a művészetnek valami titkos imádása hozott össze.

Szokásaik, tréfáik meglehetősen nyersegek voltak. Valami vidám és bárdolatlan kőművesi jellemvonást szívesen őriztek meg magukon, mintha a világért sem akarnák elfelejteni, hogy alapjában véve valamennyien vasgyurók és kő-zabolázók.

Talán kissé tudatosan voltak rusztikusak és arra gondoltak, hogy a quattrocento és a cinquecento nagymesterei sem voltak finomkodó, ideges legények, amikor a «Vakoló kanál»-ban és egyéb szobrász-osztériában találkoztak.

Demeternek megvolt a maga vesszőparipája, a mivel a pajtásai csufolták, ugratták. Mert egyszer már nem tudta tovább magában tartani a titkát és kikottyantotta :

— Pegazust csinállok most Másfélszeres életnagyságú ló lesz, de szárnyak nélkül. A tartása, az izmainak a rajza, helyzete, feszültsége fogják kifejezni, hogy a következő pillanatban nekivág és meg sem fog állni, míg a felhőkbe nem ér.

Nagy hahotával fogadták kijelentését. Azóta mindig e pegazus miatt csipkedték.

— Repül-e már?

— Motort kelle a gyomrába tenni!

— Állítsd ki csak a talapatát és mondd, hogy a ló olyan élethű volt, hogy egészen el is repült!

Demeter azonban minden idejét, a mit kenyérkereső robotja engedett, erre a repülő, de szárny nélkül való paripa megcsinálására szentelte.

Az utcán minden lovat alaposan megnézett és igyekezett emlékezetébe vésni azokat az izommozgásokat és játékokat, amelyek érdekelték. Kijárt a ló-vágóhídra és a lóvásokra, hogy a sörényes állatok izomrendszerét tanulmányozza. Még a lóversenyt is csak azért látogatta, hogy az angol paripák futását megfigyelhesse.

De minden igyekezete hiábavaló volt. Valahányszor odahaza munkához fogott, mindig keservesen tapasztalta, hogy eleven ló-modell nélkül nem tud boldogulni.

Álmában, ábrándozásában gyakran megfordult fejében a gondolat, hogy milyen jó volna, ha saját hátalesz lenne. Lóháton hamarabb eljutna mindenüvé. Több dolgát végezhetné el így, többet kereshetne. Talán meg is tollasodnék valamennyire, hogy több ideje maradna az elmélyedésre és tanulmányozásra.

A paripának a szükségessége már olyan türelmetlenül jelentkezett előtte, hogy alkudozni kezdett egy józsefvárosi majorosgazdával, a ki a maga kis girhes igavonó állatkáját odakölcsönözte volna neki egy-egy órára koronájával.

A gebe éppenséggel nem volt sem szép, sem mutatós, de elvégre mégis csak ló volt és modell-

nek szegény szobrász számára teljesen megfelelt. Demeter már kezdett lemondani a dohányzásról, hogy megtakarított pénzén kibérelhesse a józsefvárosi tejesgazda lovát.

Ekkor történt az a váratlan szerencsés fordulat, hogy Demeter a lóversenyen életében először kockáztatta meg a pénzét. Nem volt nagy összeg, amit föltett egy lóra, mégis egész kis vagyunkája, a melyet a nikotinról való lemondásával tett lassankint félre... És nyert.

Alig hitt a szemének, amikor a totalizátor pénztárában öt darab százkoronás bankjegyet fizettek ki neki ama kis kemény papirlapocskaja fejében, a mit előmutatott. Nagy boldogságában a mellényzsebébe gyűrte a bankó-csomót és csak lassan-lassan tudott beletörődni meglepetésébe és szerencséjébe, a mi érte.

Megtapogatta a zsebét, hogy nem álmodik-e. Kivette a bankjegyeket és újra megolvasta őket. Ötszáz korona volt előlről is, hátulról is.

Érezte, hogy meg kell bécsülnie szerencséjét, a mely az életben néha csak egyszer mutatja csalfa arcját. Elkezdett töprenkedni rajta, hogy mihez fogjon pénzével.

Takarékba tegye-e? Részvényeket vásároljon? Mert hallotta, hogy ezekről ollóval vágják le a szelvényt, a mi minden munka nélkül csengő pénzt jelent. Vagy sorsjegyet vegyen? Még egyszer kockáztassa szerencsén nyert pénzét?

A gazdagság álmái, reményei kísértették, de csakhamar megijedt tőlük. Nem akart egyszerre nagyon gazdag emberré lenni. Még dolgozni, küzödni szeretett.

Így jutott eszébe ismét a paripa, a melyre már oly régóta vágyott.

És csodálkozva tapasztalta, hogy a kinek pénze van, az előtt a földből nőnek ki olyan emberek, a kik lovat szeretnének eladni. Akár egy egész ménest összevásárolhatott volna elegendő pénzzel. De végre is meg kellett állapodnia egy paripában.

Gyönyörű, hótiszta állat volt. Délczeg, karcsú termetű, repülő lábú mén. Csupa tűz és csupa ideg. Fehér szőre mint a legitkább és legnemesebb prém, puha és selymes volt és nyugtalan izmainak minden játékát visszatükrözte. Merengő, nagy őzseme, rózsaszínű gyöngéd orra, lobogó kócsagfarka méltóvá tették rá, hogy a költők szárnyas paripájához szolgáljon mintául.

És a kereskedő, mintha csak megszimatoalta volna, hogy mennyi pénz van a Demeter zsebében, így szólott:

— Az ára . . . ötszáz korona!

Demeter titokban azt gondolta magában, hogy ez az összeg nem is sok az olyan tártosért, a milyen előtte ficzánkolt. De azért, hogy be ne csapják, elkezdett rá alkudozni.

— Ilyen lónak — szolt méltatlankodva a kucpecz — szabott ára van, uram. Nem adhatom olcsóbban, de a barátság kedvéért leengedek az árából húsz koronát. Többet a világerért sem.

Demeter boldog volt, hogy legalább húsz koronája megmaradt a pénzéből és azonfelül még egészen az övé is lett a paripa. Megfogta a kantáriját és vitte haza.

Haza? . . . Egy pillanat alatt tisztában volt vele, hogy ha még föl is tudná tuszkolni a nemes

állatot a harmadik emeletre, a szűk hónapos szobában még sem lehetne neki helyet szorítani.

Hová vigye a paripát? A ló rokonszenvesen nézett rá és Demeter gyöngédségből az ezeregyéji «Aladin» nevet adta neki. De ezzel az égető kérdés még nem volt megoldva.

Demeter gondolkozva és gondókba merülve vitte tovább a mént.

Érezte, hogy miatta le kell számolnia eddig való életmódjával. Ki kell költözködnie falura, hol van még olcsó istálló. Falura még az is vonzotta, hogy ott a lakás, az élelem is olcsóbb.

Döntő vizasztalásul még azt is elgondolta, hogy ha a város közelében lévő valamelyik faluba költözik, minden pillanatban benn teremhet a városban, csak föl kell pattannia a gyors lábú Aladin nyergébe.

Ettől fogva Demeter valósággal áldozata lett Aladinnak. Miatta falun kellett laknia, holott mindig csak a városban volt dolga.

Még hátras paripának sem használhatta, mert a többi szegény ember kinevette volna. És különben is a városban hová köthette volna be a lovát?

Demeter néha vasúton, de még többször gyalog tette meg az utat a városba és vissza. Korán indult, későn érkezett haza. Fáradt, törődött volt mindig, mire a faluba ért, és csak annyi ereje, ideje maradt még, hogy megczirógassa, megetesse Aladint.

Az élet amúgy is ránehezedett Demeterre. Most már ketten voltak, a kikről gondoskodnia kellett. És hozzá még egy paripa csaknem olyan szeszélyes és költséges portéka, mint egy asszony.

Félév óta tartott már ez az állapot és kávé-

mérésbeli barátai látták, hogy Demeter napról-napra szemlátomást fogy, soványodik és mindjobban elkomorodik.

Mégis valami konok kitartással ragaszkodott a paripához. Már nem a modellt látta benne, hiszen még arra sem ért rá, hogy lerajzolja.

A jó barátot becsülte meg benne. Aladin minden este kitörő örömmel üdvözölte Demetert, nyerített, nyihogott és úgy körülhizelegte a szobrászt, mint valami kis macska.

Demeter pedig elpanaszolta neki minden baját-bűjét és a ló olyan értelmes szemmel hallgatta, mintha vele érezne.

Demeter szívesen hozott volna még sokáig áldozatot Aladin kedvéért, bármennyire fogyott és öregedett is mellette. De már azt nem tudta látni, hogy maga Aladin is napról-napra soványodott, vénült, kedvetlenedett.

Hiába, az ilyen paripa arra született, hogy tejbe-vajba füröszszék, hogy pompázzék, hogy inkább dísz legyen, mint teher.

És maga Aladin is érezhette ezt, mert Demeternek úgy rémlett, mintha a paripa néha akarata ellenére is bús, szemrehányó pillantást vetne rá, sőt titkos könnyet is látott szép szemében.

Végre elkövetkezett az elkerülhetetlen baj. Aladin beteg lett.

Demeter érezte, hogy Aladin csupa barátság-ból akár el is pusztulna mellette. De nem akart ennyire kegyetlen lenni.

Akadtt a faluban egy gazdag paraszt, a ki magára vállalta, hogy meggyógyítja a paripát, hogy mindig gondját fogja viselni, hogy nem

fogja igába hajtani és hogy még pénzt is ad érte: egyszersmindenkorra ötven koronát.

Demeter felcsapott. Egyebet úgy sem tehetett.

Könnyes szemmel még egyszer megölelte, megcsókolta Aladint. A kapufélfától meg vissza is nézett rá, aztán örökre elhagyta a falut. Nem is mert többé feléje se menni.

Az ötven korona, a mit Aladinért kapott, csak éppen arra volt jó, hogy visszatelepedhesék a városba.

Demeter újra eljárhatott a kávé mérésbe, barátai közé. A páripa többé alig került szóba mert a szobrász mindig rosszkedvű lett, valahányszor emlegették előtte. És ez volt az oka annak is, hogy örökre feladta a tervét Pegazusszobrának.

Telt az ideje nagy robotban tovább. Demeter fejét már meglepte a dér. Idővel a sorsa is valamivel jobbra fordult, de szobrász-álmairól végképp le kellett mondania. Legfeljebb, ha egy-egy kapuczímer kifaragásába temethette bele régi ábrándjait.

Egyszer a Sors istennőjének szobrát csinálta meg egy kapu fölé. Gyönyörű, elbűvölő, csábító testű nőnek ábrázolta a Sorsot, a mint vadul, kibontott hajjal, eszeveszetten lovagol... egy vesszőparipán, a milyennel a gyermekek játszanak.

Társzekeren hozták az épülő ház elé az istennő mézskőből faragott szobrát. Borús, ködös téli reggel volt. A csaknem kész házból a szárító kocsz-kályhák füstje és büze áradt ki és még savanyúbbá, még szomorúbbá tette a levegőt.

A lengyel napszámosok meggörnyedve tolták a taticsákat a deszkából ácsolt homlokzat-állványokon. Még a tót leányok piros arcza is

valami kiábrándító lilaszínbe olvadt át és pillá-
jukon a mézcsöppek mintha megfagyott könnyek
lettek volna.

Az építőmester a feje búbjára tolta vissza
dinnyeformájú sárga kalapját és szigorúan össze-
rándzott szemöldöke alól vizsgálta a kapuczímert,
a mint szalmaburkolatából kiemelték.

Csóválta a fejét, vakarta a tarkóját és szu-
szogva, ijedezve megszólalt:

— Mit fog ehhez szólni a háziúr?

Demeter, mint a kit szíven szúrtak, neki-
esett és odatámaszkodott a társzekérnek, a mely-
ben meg is kellett fogóznia. Fájt neki, hogy kor-
látolt építőmesterek és nyárspolgári izlésű ház-
tulajdonosok mondanak ítéletet a művéről, a
melyet egy kicsit a szívéből csinált. Félt, hogy
majd mást kell faragnia helyette.

Az utca másik feléről már közeledett is az
az ismeretlen ember, a kinek a szeszélyén és aka-
ratán múlt ennek a kapuczímernek a sorsa. Az
építőmester mély alázattal hajolt meg előtte.

— Ki csinálta ezt a követ? — kérdezte a
háziúr, a kinek az arcza és a szeme nem ígért
semmi jót.

Az építőmester Demeterre mutatott.

Demeter az első pillanatban látta, hogy rop-
pant egyszerű, parlagi izlésű emberrel áll szemben,
de az arcza nagyon ismerősnek tűnt fel előtte.

A háziúr is erőltette az emlékezetét. Látszott
rajta, hogy töri a fejét. Végre megszólalt:

— Ejnye, ejnye! Meg sem ismeri az embert?
Egy faluban laktunk és még lovat is vásároltam
a kőfaragó úrtól.

Demeter megdöbbenve nézett a háziúrra. Ez

volt valamikor az a gazdag paraszt, a kinek eladta Aladint. Most már urias gunya volt rajta. Az isten, úgy látszik, nagyon felvihette a sorát. De mindennél jobban érdekelte Demetert a paripája sorsa. Alig várta, hogy a háziúr bevégezze a szuszogását.

— Mi lett a lovammal? — kérdezte tőle a szobrász, mintha csak mellékesen érdeklődnék iránta.

— Mi lett a lovával? — mosolygott sunyin a paraszt és körülnézett. — Nem sokáig maradhatott úri sorson, mert mind elette volna a zabomat. Nem vagyok én mágnás, hogy paripát tarthassak. Én bizony befogtam a hámba, hogy megszolgálja az abrakját. Jó igásló lett belőle és most is húzza . . . no né, még csak meg sem ismeri!

És a háziúr nagy, vörös, markos tenyerével rácsapott az egyik lóra, a mely a társzekérbe volt fogva.

Akármilyen piszkos, lompos is volt a szőre, akárhogy el is gebésedett, Aladinnak még mindig nagyon finom és rózsaszínű volt az orra, még élénk volt a szeme és a koldussá lett pegazus szomorú képét mutatta bús igástársa mellett.

Demeter odament hozzá, megczirógatta nagy, elgyötört fejét és szólt hozzá:

— Aladin!

A ló felnyihogott. Megismerte a volt gazdáját, egy pillanatra, de aztán komoran és konokul belevágta ismét a rózsaszínű orrát a zabos zsákba, a mely a nyakába volt akasztva.

Demeter is restelte azt az egy csepp könnyet, a mi a szeméből önkénytelenül kipergett. Hátat fordított a lónak és vad, mindegy-mozdulattal nyúlt az ötvenkoronás után, a mit a kapuczímerért kegyesen átnyujtott neki a zsíros paraszt . . .

A TÖRÖK CSÁSZÁR VEJE.

Ez a történet még abból az időből való, a mikor az írók a Török Császár-kávéházba jártak és csibukból szívták a latakia-dohányt, a mely akkor a szűznek szűze volt.

Nem tudom, ki volt a kávé, de jószívű ember lehetett, mert hitelezett a vendégeinek, a kik gyakran rá is szorultak az irodalomnak erre a csöndes, szerény támogatására.

Történt, hogy a kávé leánya menyasszony lett és Filler úr — végre eszembe jutott a kávé neve — azt akarta, hogy ebből a családi örömből az irodalom is kivegye a maga részét.

Tehát egy délután, a mikor szokása szerint körüljárt a kínai lakkos burnótszelenczéjével, hogy vendégeit megkínálja vele, sorban oda ment minden tollforgató ismerőséhez és meghívta őket a leánya lakodalmára, a mely Szent Mihály havának tizenkettedik napjára volt ki tűzve a pesti ferenczrendi barátok templomában.

— Az a kérdés, — szólt az egyik író — lesz-e bor?

— Annyi bor lesz, hogy még a nagybögös is vederből fog inni.

— Hát cigány lesz-e? — kérdezte egy másik író.

— Annyi cigány lesz, hogy felváltva akár egy hétig is húzhatnák egyfolytában.

— Hát szép leányok lesznek? — kíváncsiskodott egy harmadik.

— Annyi szép leány lesz, hogy az urak úgy válogathatnak majd köztük, mint nálam a mazsolás kuglófban.

Egy hétig egyébről sem esett szó a kávéházban, mint a kávé Róza nevű leányának a lakodalmáról. Egy író, a kinek a nevét azóta már egészen elfelejtették és a ki Kalamus álnéven írt az élczlapokba, minden nap valami új részletet tudott meg a készülő lakzról.

— Ötven csirkét, harmincz kacsát és húsz libát fognak leölni, — ujságolta egy nap.

— Egy hordó tokaji aszu is lesz, — hozta hírül másnap.

— Már megrendelték a legjobb pesti czukrásznál a lakodalmas tortát, a mely akkora lesz, mint egy jókora falusi kutyaól, de kápolnát fog ábrázolni czukorból és a kápolna boltívei alatt ott fog állni a vőlegény meg a menyasszony marczipán-tésztából. Az egész kápolna egy dombon épül, a mely tejszínhabos gesztenyetésztából készül, és ebből mindenki annyit vehet, a mennyi csak beléje fér.

Kalamus aféle czingár, sovány legény volt, a kin csak úgy lógott a ruha. Nem tudta senki, hogy miből él voltaképp, mert pénze sohasem volt. A vicczlapok már akkor sem fizettek valami jól. A kávé is csak csinján hitelezett Kalamusnak, olykor-olykor egy findzsa kávét. A kis apró emberben igazán csak a jókedve tartotta a lelket.

— Kalamus a lakzin egy esztendőre jól fog lakni — mondták az írók.

— Aztán csináltass a malaczpó köpönye-

gedbe nagy pléhsebet, hogy megtömhesd libával, kacsával, süteménnyel — ajánlotta neki a «Hölgyfutár» szerkesztője.

Végre elkövetkezett Szent Mihály havának tizenkettedik napja. A pesti ferenczrendi barátok temploma virággal volt díszítve, mint gazdag polgárok esküvőjén szokott lenni. Tömérdék nép tolongott a szent hajóban, de még kinn az utcán is ember ember hátán ágaskodott, úgy hogy a Prottmann két rendőrért kellett kirendelni és ezek is alig tudták szabadon tartani a templom kapuját.

Mindenki ott volt, a ki akkor Pesten számot tett. Csak épp az írók hiányoztak. Filler úr, a kávés, ismerte jól a vendégeit és nem is csodálkozott nagyon, hogy nem látja őket. Éjjelező ember volt már akkor is csaknem valamennyi és délebed ideje előtt nem lehetett őket napfényen látni. Majd a lakodalmon kipótolják, gondolta magában Filler úr.

Hogy milyen derék, becsületes ember volt ez a kávés, mi sem mutatja jobban, mint hogy néhány rokonán és ismerősén kívül csak a pesti írókat hívta meg vendégeiül. Pedig a polgármester, a tanácsosok, az esküdtek is szívesen eljöttek volna, de még maga a hatalmas Prottmann is, mert Filler úr virilista volt és mindenkinek, a ki rá volt szorúlva, szívességet tudott tenni. De ő úgy gondolkozott, hogy az ő kávéházának a vendégei nagyobb részét írók, illik tehát, hogy elsősorban őket hívja meg a családi ünnepére. Azt is tudta, hogy az írók főként egymás közt érzik magukat jól, tehát rajtok kívül alig invitált meg mást.

A Sebestyén-téri háza a lakodalom napján zson-

gott, mint a méhkas. Szakácsok, kukták, pinczerek futkostak a lépcsőkön, a konyhából az emeletre és vissza. Az udvar lábujában pedig a konyhából mindenféle sült illata egész gőzfelhőket árasztott. Mintegy száz rézkondérban sült a csirke, a liba, a kacska.

A jó szagra, a nagy sürgés-forgásra még az utczaról is becsődültek az emberek. Bebámultak a konyhába, fölmeresztették a szemüket az emeletre és szinte várták, hogy a sült galamb belerepüljön a szájukba.

Az emeleten pedig a lakodalmas szálákban külön emelvény volt a cigányok számára és a füstösképű zenészek hangolták a hegedűket és újra hangolták. Rajtok kívül csak néhány ember ácsorgott a teremben. A kávés és a vőlegény rokonai, egyszerű terézvárosi polgárok, félszegen, feszesen, félénken.

A kávés pedig szaladgált föl és alá mint a bősült oroszlán. Tépdeste a haját és káromkodott:

— Azok az írók! Azok az írók! Az a csürhe! Biztos, hogy megint reggelig mulattak és még mindig az ágyban hemperegnek. Csak legalább egy olyan skribler idetolná a képét. Hej, de megmutatnám annak!

A mikor a dühe valamelyest csillapodott, összehívta a házanépét és szólt:

— Ezt a botrányt tovább nem tűröm. Az udvar tele van emberekkel és lesik, hogy mi lesz. Röhögnek, vigyorognak egymás közt, hogy a meghívott vendégeim egyszerűen cserben hagytak. Ezen segíteni kell. A kinek keze-lába van, fusson és mindenki hozzon magával egy írót.

Ha kell, az ágyból ránczигálják ki őket. De itt legyenek! Mert ha nem, én holnap becsukom a kávéházamat és többé egy tintanyalónak sem adok egy findzsa kávét sem. Elég gazdag vagyok már, hogy nyugalomba vonulhassak.

Szétfutottak a követek az írók lakásaira, de senkit sem találtak otthon. Ha itt-ott szerencsével jártak, a legnyersebb tagadó választ hozták. Filler urat már egészen elöntötte az epe és irtó haragjában az utczára akarta kidobálni a sok sült csirkét, libát, kacsát és a szegény ferenczvárosi rokonokat.

Ekkor jelent meg Kalamus a lehető legártatlanabb arczczal.

— Végre egy tollrágó! — kiáltott föl vadul, — ennek a legjobb esetben is kicsavaram a nyakát.

Mire azonban Kalamus a kávé elé ért, Filler úr dühe könnyekben olvadt föl és ráborult sírva a Kalamus gyöngé kebelére.

— Mit tettek maguk velem? — nyögdicsélt mint a sebzett galamb. — Mit fogok csinálni most ezzel a sok sült csirkével, kacsával, meg a pompás tortával?

— Ha csak az a baj, — felelte részvétellel Kalamus — akkor könnyen segíthetünk rajta. Én megveszem az egész lakodalmi menüt.

— Megveszi? — hüledezett a kávé, de azért legalább ebbe az utolsó szalmaszálba igyekezett kapaszkodni. — Honnan van magának pénze?

— Azt csak bízsa rám. Mennyiért adja ide az egészszet?

— Az a kérdés, hogy kinek viszi, — felelte óvatosan a kávé.

— A szegényeknek. Hadd legyen egyszer a szegényeknek is jó napjuk.

A kávé elgondolkozott:

— Ha a szegényeknek viszi, akkor ingyen odaadom — szólt a kávé. — Csak annyit tartok magamnak vissza, a mennyi a vendégeimnek kell. Vagyunk összevissza vagy tizen.

Így is történt. Az udvaron állt egy kis kocsi, a melyet egy ember is könnyen el tud húzni. Erre rakták föl a sülteket, a jó ételeket és végül a tortát, a melyről csak a czukros kápolnát szedte le örök emlékül a kávé. Kalamus befogta a tűzilegényt a kocsiba és elindult vele együtt ismeretlen irányba, miközben a kávé szomorúan nézett utánuk és a fogai közt sziszegte:

— Azt is elvihette volna az ördög, a ki a betűt föltalálta.

Míg ez a Sebestyén-téren történt, a szomszédos Rózsa-téren egy kávéházban ültek az írók és fölháborodva tárgyalták az esetet:

— A Török Császárhoz senki se tegye be többé a lábát!

— Nem magyar ember az, a ki Filler úr júdás-pénzét szaporítja.

— Ezentúl ide, az új kávéházba fogunk járni.

— De hát ki hitte volna arról a jámbor, nyárspolgári kávésról, hogy ilyesmit merészel elkövetni ellenünk!

— Mi az, miről van szó? — kérdezte az egyik író, a ki akkor kelt föl és még egy szót sem hallott az esetről.

— Az történt, hogy a kávé meghívott bennünket a leánya lakodalmára. Mindenféle jóval

akart bennünket odacsalogatni, csak azt az egyet nem említette világért sem, hogy ki hát voltaképp a vőlegény. Senki sem sejtette, hogy ez a dolog bökkenője. Végre ez a Kalamus, a ki előre kiszagolt mindent, megtudta nagy ravaszul, hogy a vőlegényt Csehacseknek hívják, Csehországból, Jungbuzlauból jött parapléval a hóna alatt és kalucsuibán, czilinderrel a fején, és most Prottmannak egyik legveszedelmesebb titkos rendőre. Szóval egy spiczlinek a lakodalmára akartak elcsalni bennünket, magyar írókat. Ha ez a Kalamus nincs a világon, mindnyájan lépre mentünk volna.

— Hallatlan! Gázság! Botrány! — harsogott az egész kávéház.

Egyszerre elkiáltotta valaki magát :

— Ott jön Kalamus.

— De nem egyedül, — szólt egy másik vendég.

— Egy kis kocsit húznak mellette.

Jóformán az egész kávéház kisereglett az utcára, míg Kalamus a kis kocsival diadalmasan közeledett. Mikor a kávéház elé ért, meglengette a kalapját és a «Hölgyfutár» szerkesztőjének, a ki eléje sietett, a fülébe súgta :

— Éljen a haza! (Hogy meg ne hallja Prottmann valamelyik füle.)

— De hát mit hozol te itt? — kérdezte a «Hölgyfutár» szerkesztője.

— A Prottmann kosztját — súgta Kalamus.

— Ravasz csellel kicsaltam Filler úrtól az egész lakodalmi menüt. Itt a zsákmány! Most lakmározhatunk a magunk kénye-kedve szerint. Még tokaji bort is hoztam néhány üveggel. De ezt a derék, jó embert, a ki segített az egészet ide

hozni, füleljétek le, hogy addig haza ne mehesen, míg az utolsó csirkecsontról is le nem rágtuk a húst.

A derék tűzilegényről csak úgy csurgott a veríték. Az írók közül többen nevettek, de sokan csóválták a fejüket. Egyszerre csak a Sebestyén-tér sarkáról befordult maga Filler úr, a kávés. Lelkendezve rohant most már. A kávés ravasz ember volt és nem hitt egészen Kalamusnak. Utána lesett, és a mint látta, hogy a másik kávéház előtt áll meg a kocsi, mindjárt rosszat sejtett és csak akkor sápadt el igazán, a mikor együtt látta maga előtt az egész írói társaságot.

— Vissza! Vissza! — kiáltottak feléje és botok emelkedtek ellene a levegőben.

Filler úr összekulcsolta a kezét:

— De uraim! — könyörgött — hallgassanak meg engem! Mit vétettem én maguk ellen? Miért nem jöttek el a leányom esküvőjére? Miért ültetek le ebben a másik kávéházban?

A «Hölgyfutár» szerkesztője lépett elő és szólt a többi helyett:

— Mert bennünket nem lehet az orrunknál fogva vezetni — mondta harsányan. — Az ön veje, tisztelt úr, nem más, mint a Prottmann úr hivatalnoka.

— Spiczlije — kockáztatta meg egy hang a tömegeből.

— Az én vőm? — hűledezett a kávés. — Az én vőm egyszerű ferenczvárosi polgár, egy hentesmesternek a fia és nem spiczli.

— Hogy hívják? — kérdezte szigorúan a szerkesztő.

— Csehacsek. Csehacsek Ferencz.

— Ez az! — kiáltotta a «Hölgyfutár» szerkesztője. — Tiszteltetjük Csehacsek urat és köszönjük a kosztját, de belőle nem kérünk.

A kávés az égre nézett, a földre nézett és nem tudta, hogy mit csináljon. Végre ünnepiesen fölemelte a kezét és szólt:

— Esküszöm, uraim, védőszentemre, a Szent Rókusra, hogy az én vöm, Csehacsek Ferencz nem spiczli.

— Mit szól ehhez Kalamus? — kérdezte a «Hölgyfutár» szerkesztője.

Keresték Kalamust. Kalamus azonban nem volt sehol.

Nyomtalanul eltűnt. Sőt azóta egészen eltűnt a magyar irodalomból. Teljesen nyoma veszett. Minthogy pedig ennyire sikerült az elillanása, örök titokban maradt, hogy Kalamus komolyan hitte-e, hogy a jámbor Csehacsek Prottmann spiczlije, vagy pedig csak az íróknak akart a maga szájafele szerint való «zsákmányt» hozni.

A mikor végre kiderült Csehacsek ártatlansága, az írók keblükre ölelték Filler urat és visszamentek a kávéházába. De magukkal vitték a kis kocsit is, a melynek dús rakományát csak föl kellett melegíteni újra, hogy a lakzit végre megtarthassák. Ez meg is történt és a lakoma pompásan sikerült. Talán ennek a kis bohó történetnek — a melyet valahol régi fakult lapokban olvastam — sem fog ártani a fölmelegítés.

FEDOR NAGYHERCZEG ARANY- POHARA.

Kedves Aurél,

maga tegnap megkérte a kezemet és én azt feleltem, hogy előbb beszélnem kell az édesanyámmal.

Olyan váratlan és hirtelen volt az ön elhatározása, hogy meglepetésemben nem tudtam, mit feleljek. Pedig már nem egy álmatlan éjszakát okozott nekem az a gondolat, hogy mit mondanék, mit tennék, ha valaki megkérne feleségül.

Mindenki mással szemben talán tiszta volna a helyzetem és az álláspontom, de önnel szemben — zavarban vagyok.

Ön nem jár az emberek közé. Megcsömörlött hazugságaiktól. Megundorodott rágalmazásaiktól. Csak a tisztát, a szépet, a jót szereti. Képzelt világban él, a mely kicsi, de úgy ragyog, mint a kristálytisztá vízcsőpp.

Ha ön a középkorban élne, megvonult volna egy virágos firenzei kolostor udvarában, néma sírboltok felett. A Giotto freskói és a Beato Angelico mennyei látomásai tövében olvasná a breviáriumot. Egy paradicsomban élne, a honnan számúzve van az alma és a kígyó.

Már több mint egy év óta jár hozzánk. Egy év az emberi élet mérföldcsizmája. És ezen idő alatt még a kezemet sem szorította meg soha szenvedélyesebben . . .

Ajka szende, csaknem leányos volt. A szeme sohasem illetlenkedett.

És én magamban, titokban imádtam önt és éreztem, hogy önnél megbízhatóbb barátot nem fogok találni az életben.

És mégis féltém öntől. Az ön tartózkodása, lesütött szeme, néma tisztelete belém is valami fagyos, ünnepies alázatot szuggerált.

Azt hittem, hogy ön — mindent tud!

De most a leveléből látom, hogy önnek sejtelve sincs semmiről. Vagy nem jár emberek közé, vagy pedig oda sem hallgat fecsegéseikre. Önnek fogalma sincs arról, a mit már a verebek is csiripelnek.

És ezért nekem magamnak kell arra a lehetetlen és igazságtalan szerepre vállalkoznom, hogy őszintén feltárjam ön előtt az igazat.

A hallgatásomból, a mi néma hazugsággal érne fel, legfeljebb azt érném el, hogy ön csak utólag jönne rá mindenre és azt hinné, hogy sohasem szerettem önt.

Szeretném erre az alkalomra egy nagy író tollát kölcsönkérni, mert mi együgyü levélírók ritkán tudjuk kifejezni azt, a mit voltaképp mondani akarunk. És félek, hogy ön ebből a levélből épp az ellenkezőjét fogja kiolvasni annak, a mit voltaképp üzeni akarok.

Ön, úgy látszik, semmit sem hallott azokból a hírekből, a melyek mamuska múltját, jó nevét kezdték ki.

Eszemágában sincs, hogy megvédjem őt velük szemben . . . Mamuka nem veszi komolyan őket. Mamuka egész életében nem törődött sem az emberek szájával, sem ítéletével. Mamuka mindig olyan volt, mint most.

Jókedvű, bohó madár. Szereti a szép ruhát,

mint a páva az uszályát. Szereti a zenét, mert olyankor az emberek vidámabbak és a gyémántok, meg az asszonyszemek is jobban ragyognak.

Mamuka szereti az élet különböző ízeit, a miket egy finom falat, egy pohárka ó-bor, vagy pezsgő, üdítő és ízes húsú gyümölcs nyújtanak. És azt sem bánja, ha az emberek irigylik mindezt tőle.

Mamukát még önzőnek sem lehet nevezni. Minden szenvedő emberrel megosztaná az utolsó fülbevalóját is. Nekem kellett közbelépnem, hogy ne költse el minden pénzét Páduai Szent Antal szegényeire.

Mamuka mindenben, még a jótékonyságban is könnyelmű volt. És ezért kettőnk közt sohasem volt meg az a viszony, a mi gondos anya és ifju, bohó leánya közt szokott lenni.

Épp ellenkezőleg én vagyok ma is a családban a szigorú, komoly, óvatos elem. A családnak valóságos ügyvivője és sáfárja vagyok.

Mamukának nincs például érzéke a pénz iránt, nem tudja túlságosan megbecsülni és ezért nekem kell a körmére nézmem.

Azonkívül mamuka föltétlenül megbízik minden emberben, a kivel egyszer beszélt. Nekem kell felnyitnom a szemét, hogy ez gonosz ember, amaz veszedelmes vagy gyanús. Mamuka valóságos gyermek és én nagyon imponálok neki komoly, csöndes magamviseletével.

A záróban lettem ilyen okos és higgadt. Az édesanyám attól a percztől fogva, a mikor nőni kezdtem, a mikor a szemem nyiladozott, gyorsan elhelyezett az apáczák iskolájában.

Ott nevelkedtem fel jóságos, de ritkán mosolygó, imádságos sápadt nők között. Minden

hevesebb mozdulat, minden élénkebb szó el volt tiltva. Szigorú, de jóságos böjt volt ott az egész életem.

Mamukához ritkán kerültem haza. Pedig nagyon vágyódtam hozzá.

Nála csupa virág volt minden. Bokréta az asztalon, a szekrényeken, a vázákban. Virágcserepek az ablak párkányán és az állványokon. A rézkalitkában papagály, a mely a zongora csipketerítőjére hullatta morzsáit.

Csupa himzés és csipke volt mindenütt. A szalón bútorait kézimunkák borították. És a virágos, szinte kaczagó pamlagon tavaszi, gömbölyű bárányfelhőkhöz hasonló világos rózsaszínű, habos párnácskák puffadoztak. Csupa, csupa ajándék.

Mamukánál mindig jól éreztem magam, mintha valami tiltott paradicsomban élnék. De a vége mindig az volt, hogy a sok nyalánksággal és szabadsággal elrontottam a gyomromat.

Olyankor bünbánatot éreztem és visszavágytam a zárda síma, meszelt falai, időbarnította szentképei közé. Imádságtól és böjttől megint meggyógyultam.

Most is még talán inkább apáca vagyok, mint az anyám leánya. Gyakran vágyom vissza a zárdába, a hová pedig többé vissza nem mehetek, mert az édesanyám már rég kivett onnan.

Ez akkor volt, a mikor mamuka már érezni kezdte kissé az öregség súlyát.

Többé már nem fordultak annyian utána az utczán. A tükröt sem lehetett többé megvesztegetni, hogy mást mutasson, mint azokat a ránczokat, a miket az idő ró.

Minthogy mamuka ifjúságában elég takarékos

volt, minden könnyelműsége ellenére is, szép kis vagyont gyűjtött. Elhatározta, hogy visszavonul az emberektől és ezentúl csak nekem szenteli az életét.

Így kerültem haza. Otthon a szekrények csak úgy duzzadtak a szép selyemruháktól, a mik, sajnos, már félig divatjukat múlták. De a fehéreneműek még ma is szépek és szépek lesznek, a míg habos, csipkés, illanó fehérségek tetszenek a szemnek. Ékszer, arany, ezüst is bőven akad ezekben a szekrényekben.

Mind ennek a sok kincsnek, a mi együttvéve egész kis vagyont tesz ki, én vagyok a gondozója, rendben tartója, sáfárja. Mert mamuka ma is épp olyan gondtalan és kissé könnyelmű, mint akkor, mikor a ballett egén ragyogott, mint a legfényesebb sztár, mint az üstökös csillag a maga rajongóinak, tisztelőinek, barátainak végtelen uszályával.

Ha az utcán együtt járunk, régi gavallérok még mindig megfordulnak mamuka után és kissé megilletődve suttojják:

— A szép Esterella!

Vagy:

— A szép Meluzina!

— A szép Coppélia!

— A szép Naila!

Mamuka mindez volt és ha hallja a régi neveit, meglök a könyökével és boldogan pirulva suttojja a fülembe:

— Ez az Eszterlanczy is látta, hogy milyen piskóta lábam van.

Mamukának még most is, annyi év után hófehér, rózsaszín talpú, valóságos gyermeklába van. Készen nem is tud elég kicsiny cipőt kapni.

És hogy milyen szép volt valaha, arról önnek fogalma sincs. Mert ön sosem volt kíváncsi arra a szobára, a melynek az ajtaja kegyeletesen zárva van és csak ritka kitüntetésszámba megy, ha mamuka valakit oda bebocsát.

Ez egy selyemtapétájú szoba. A falon tarka koszorúszalagok lógnak a szivárvány minden színében. Ezüst- és aranykoszorúk szakítják meg sűrűn a girlandjukat. Aztán tömérdek olajfestmény, rajz, szobor van ott és ezek mind mamuka fiatalságát, szépségét dicsőítik.

Üveg alatt, díszes keretben nagy művészek, híres mesterek levelei, kéziratai vannak, a mik mind mamukához vannak intézve. És köztük hemzsegnek a nagy nevek, a hercegi koronák és a forró vallomások.

Állványokon, üvegkazettákban pedig arany- és ezüst-tárgyak csillognak vagy ékszerek ragyognak. Van például egy pár hamupipőke-topán színaranyból. Pontos öntvénye mamuka ballet-czipőinek, a miket a «Forrás Tündéré»-ben viselt. Herczeg G. . . . ajándéka.

Már rég meg akartam mutatni magának ezt a szobát, de ön sohasem volt rá kíváncsi és én nem mertem kezdeményezni.

Ön mindig olyan előzékeny, udvarias, szertartásos volt, hogy az ember nem tudott előhozakodni velük.

Mamuka gyakran elővett engem és kérdezte:

— Miért olyan hallgatag ez az Aurél? Talán megvet engem?

Alig tudtam őt megnyugtatni, hogy ön semmi rosszat nem gondol felőle. De ebben magam sem vagyok bizonyos.

Most már mindent tud, Aurél. Ezzel a vallomással, ezzel az őszinteséggel tartoztam önnek.

De még nem mondtam meg mindent.

Ki kell jelentenem, hogy imádom és becsülöm az anyámat. Büszke vagyok a sikereire, a múltjára és megfogadtam, hogy emlékét, emléktárgyait őrizni fogom, a míg csak élek.

Nem is tudnám, hogy miért szégyenkezzem miattuk? Azért-e, mert az emberek a szépséget és a szépség minden megnyilvánulását valósággal bűnnek tartják?

Őn azt kérdezte tőlem, hogy feleségül mennék-e önhöz? Ezt minden más esetben az édesanyától szokás megkérdezni. Otthon azonban én vagyok a család tekintélye és a ház sorsának irányítója. Tehát én adom meg mamuka helyett a feleletet:

— Az öné leszek, de azzal a feltétellel, hogy a jegygyűrűnket abból az arany pohárkából olvasztjuk ki, a melyből Fedor nagyherczeg, a czár unokaöcscse ivott mamuka egészségére a «Phryné» című ballet századik előadása után.

Így kívánja ezt az ön

Margitja.

II.

A válasz:

Kedves Margitom,
mikor küldjem önökhöz az ötvöst azért az arany pohárért, a melyből Fedor nagyherczeg, a czár unokaöcscse ivott mamuka egészségére a «Phryné» ballet századik előadása után?

Feleletét türelmetlenül várja a maga

Aurélja.

PATIENCE.

Az asszony karcsú, fiatal, nyughatatlan vérű volt. Már az is elkésérítette, hogy az ablakából látta, hogy odalenn nyüzsögnek az emberek, egymást nézik, kaczagnak, élnek.

A férje az otthont, a csöndet, a magánosságot szerette. Órák hosszat el tudott piszmogni valamivel, csakhogy ne kelljen az utczára, emberek közé mennie.

És egy napon Kovácsné vette a kalapját és a legszebb ruháját, elment sétálni. A férjnek később hírül hozták, hogy itt is, ott is látták az asszonyt, feltűnően szép volt, a selyemruhája szorosán símult a testéhez, az emberek megfordultak utána. A férj nyugodtan legyintett a kezével, mintha tűzbe merné tenni a feleségéért.

Másnap már új szabónő jött a házhoz. Párisi divatlapokat teregetett szét és egy érzékiesen finom selyemkelméből szabott az asszonyra olyan ruhát, amelyben nem mehetett végig az utcán anélkül, hogy tolakodó kísérői ne akadtak volna. Hol egy huszártiszt tartott ki mellette egészen a kapuig, hol egy divatos ficsúr nem tágtott a nyomából. Mindezt megsúgták a férjnek, de ő vállat vont és kifizette a szabónőt.

Az új ruha nem jár következesek nélkül. Új kalap, új czipő, legújabb jupon és egyéb divatos felszerelés kellett hozzá. Megindult a házba a boltosok, iparosok karavánja. A férje szeme

hunyorítása nélkül kiegyenlítette a számlákat, de aztán heteken, hónapokon át volt mit hallania a rágalmozó nyelvektől. Hogy feleségét a Belvárosban már minden sétáló ismeri és «a szép, kaczer Kovácsné» néven emlegetik. Hogy állandóan a titkos imádók és udvarlók egész raja kíséri és így tovább.

A mint az óra négyet ütött, az asszony szokása szerint indulásra készen előállott. Mint valami teljesen kifeslett, jószagú, szédítőn pompás virág forgolódtott a tükör előtt. A karcsúsága lázított, a szeme elbűvölt.

— Nem jössz velem? — kérdezte a férjétől.

— Neem, — felelte Kovács renyhén — dolgom van.

Az asszony ismét csak egyedül ment el hazulról. A férje utána nézett az ablakból és látta, hogy macskaszerűen rugalmas alakja, csendesen ringó csípeje mint tűnik el a mohó tömegben. Valami a szívébe nyílallott. Nyugtalan, gyanakvó érzés szállta meg, a melytől nem tudott szabadulni. Alig tudott megnyugvást találni abban a gondolatban, hogy az asszony okos, erős, megbízható.

Kovács eddig sohasem unatkozott, a mikor otthon maradt és valamivel elbibelődhetett. A felesége többnyire a közelében volt. Egy-egy szava a cselédhez, ruhájának suhogása, ismerős köhéscselése mindig megnyugtatták Kovácsot. Szótlan, lomha boldogság volt ez. Amióta azonban az asszony rendszeresen eljárógatott hazulról, Kovács többé nem találta otthon a helyét. Úgyszólván ki volt forgatva valójából.

Ez alatt pedig vidám, hangos társaságban Kovácsné egy zongora mellett fehér selyemkereketen ült és túlságosan kicsi, rózsaszínű füle a következő vallomást hallgatta :

— Szerelmes vagyok magába — súgta egy férfi hangja. — Megrészketek, ha csak felém is jön... Meddig akarja, hogy még szenvedjek?

Kovácsné eltakarta az arcát legyezőjével és halkán felelte :

— Százszor mondtam már, hogy tisztességes asszony vagyok!

Az a fiatal férfi, a ki mögötte ült, egészen a legyezőjéhez hajolt és halkán rebegette :

— Mindig csak ezt hallom. Én nem akarom tisztességtelenné tenni. Én azt akarom, hogy egészen és örökre az enyém legyen. Nézzen körül ebben a társaságban. Megannyi tisztességes asszony van jelen. Itt vannak a férjeik és kártyáznak, de itt vannak a barátjaik és udvarlói is, a kik az asszonyok körül legyeskednek. Az okos háziasszony már tudja ezt, és valahányszor meghív egy asszonyt, meghívja vele nemcsak a férjét, hanem a házibarátját is. Ez a háziasszonyok külön, titkos tudománya, hogy ismerjék az asszonyok udvarlóit és barátait is. Mondja, Lilla, miért nem hozza el maga ide soha a férjét?

— Az én férjem — felelte Kovácsné — nem ebbe a világba való. Csöndes, elvonult ember, a ki csak otthon érzi magát jól. Derék, talpig becsületes, egyszerű ember, a ki eliszonyodna ezektől az asszonyoktól, ezektől a férjektől és ezektől a házibarátoktól, a kik itt fölös számban hemzsegnek.

— És maga? És maga miért van hát itt köztük?

— Nézze, Dámy, — felelte az asszony. — ha maga gyanúsítani kezd, akkor máris vége mindennek! Ha a férjemnek nincs kifogása ellene, hogy itt vagyok, maga minek avatkozik a dologba?

— Csak tudnám, — szólt Dámy — hogy kinek a kedvéért jár ide? Mert az asszonyok nem jönnek ide hiába. Vad féltékenységemben már mindenkire gondoltam, de nem tudom kitalálni, hogy ki lehet az. Tegnap azonban, mikor megláttam magát a korzón, egy pillanatig azt hittem, hogy az én kedvemért jelent meg. Úgy-e, velem akart ott találkozni?

— Dehogy! — nevetett Kovácsné — egy barátnőmet kerestem.

— Rejtelmes asszony maga — mondta Dámy. — Mindenütt ott van, mindenütt csodálják, kísérik, bámulják, nézik, követik. Maga valósággal sütkérezik abban, hogy az emberek bomlanak utána. Az emberek naponta ezerszer is emlegetik a nevét és találgatják, hogy ki lehet az a rejtelmes ember, az a boldog ember, a ki iránt maga nem közömbös.

— A férjem — felelte nevetve Kovácsné és otthagya Dámyt. De azért visszanézett és látta, hogy Dámy gúnyosan, hitetlenül mosolyog.

*

Kovácsék házában volt egy fehérszőrű, kékszemű macska. Süket volt és titokzatos. Az asszony hazulról, szülei házából hozta magával, hol gyermekkorá óta ragaszkodott hozzá. Az asszonyban apró, kegyetlenkedő hajlamok lappangtak és ezeknek mindig a macska volt az áldozata. De az állat tűrte a kínzást, mert a macska, a mely házhoz szokik, ahhoz a végsőig ragaszkodik.

A macska neve Szultán volt és idővel nagyon megbarátkozott a férjjel. A macskák általában nem szeretik az otthon ülő embereket, mert akkor sohasem lehetnek egyedül és nem kutathatják át apróra a ház titkait. De Kovács olyan ember volt, a ki egyáltalában nem volt Szultán útjában.

Volt idő, hogy Szultán nagyon ideges lett. Kinyújtóztatta puha, selymes derekát és halkan miákolt. Aztán körüljárt a szobában, neki-neki iramodott, mintha kergetne valamit, hirtelen megtorpant ugrásra készen és aztán a következő pillanatban szépen tovább sétált lassan. Furcsa, bolondos volt a viselkedése.

Egyszer nagyon meg is ijesztette Kovácsot. Valami tíz méter távolságról egyetlen szökéssel a divánon termett és leült, behúzta a farkát és körmét. Úgy tett, mintha aludnék, de szemhéjának két rózsaszínű ferde vágása közül szeme szivárványhártyájának halvány zafirja ki-kivillant. Kovács figyelni kezdett a macskára és egyben hallotta, hogy a diván mellett egy szekrényből furcsa nesz hallatszik, talán egér rágicsálása.

Kovács felnyitotta a szekrényt, eltolta a divánt, hiába —, mert nem talált semmit. Szultán pedig egyre idegesebb lett, valósággal remegett. Egyszerre leugrott a divánról a földre és mozdatlanul meredt a szeme a szoba egyik zugába. Halkan sziszegett, fújt, izgatott volt. A zugban vele szemben egy piczi fehér egérke kuporgott és az ijedtségtől úgy megdermedt, hogy meg sem tudott moccani.

Kovács gyorsan felkapta a csöpp, ijedt állatot, amely halálosan remegett és rózsaszínű kis szemével sűrűn hunyorgatott. Talán könnyezett . . .

Az egérke megkapta a «Patience» nevet. Kis kalitkába zárták és ebben a lakása egy zsemlye volt, amelynek a belét félig kivették. Kovács leginkább azon csodálkozott, hogy Szultán sem előszörre, sem később hozzá sem nyult a Patience nevű egérkéhez.

*

Kovácsné mégegyszer megállt a lépcsőn. A szíve úgy vert, hogy alig tudott tovább vándorolni. Minden izében remegett és közel volt az elájuláshoz.

Még vagy tizenöt lépcsőfok hiányzott az emeletig és az asszony nem tudta, hogy azontúl mi vár rá, a menny vagy a pokol. A lépcsőházban az ajtón névjegy volt: *Dámy Pál*.

Csöndes, eldugott lépcsőház volt. Sehol egy lelket nem lehetett látni, de az asszony rémeket látott mindenütt és a saját lépéseinek zajától is holtra ijedt. Most már azért sem mert visszafordulni, hogy meg ne lássák, ha kimegy a házból.

Végre becsöngetett.

Míg az ajtót nyitották, elgondolta magában, hogy mit fog Dámynak mondani: «Uram, csak azért jöttem el, hogy megmondjam magának, ne üldözzön engem a leveleivel. A férjem máris nagyon gyanakszik és ha elfogja valamelyik üzenetét, tönkre vagyok téve. Mert én még mindig szeretem a férjemet és hogy ezt bebizonyítsam önnek, azért jöttem el... meg akarom mutatni, hogy tisztességes asszony vagyok...»

Nyílt az ajtó és a következő pillanatban Kovácsné csak annyit érzett, hogy két erős kar szorosán átfűzi és bevonszolja a lakásba. Mielőtt

még az asszony egy szót is szólhatott volna, az ajkát tüzes, végtelen csókkal zárták le.

— Dámy... hagyjon...

— Eljött! Mégis eljött! — búgta Dámy hal-
kan, diadalmasan. — Szeret, szeret!...

— Csak azért jöttem el...

— Ne mondjon semmi kifogást — vágott az asszony szavába Dámy. — Mondja csak azt, hogy szeret. Ez az egyetlen szó is elég. Csak annyit mondjon, hogy az enyém akar lenni. Mondjon csak ennyit: «Akarom!»

— Nem, Dámy... Más miatt jöttem... mindjárt megmagyarázom...

— Nem kell semmi magyarázat, Lilla, a mikor itt vagy az ölelő karjaim közt!

— Nem, nem, téved, Dámy... én csak azért...

— Csak azért, hogy össze-vissza csókoljam, szép asszony, egyetlen, gyönyörű üdvösségem!...

Dámy vaskarjaival szorosán átölelte az asszonyt. és ragadta tova, mint a pillét, a nélkül, hogy Kovácsné tudatára ébredt volna annak, hogy milyen szobában van.

Érezte, hogy hiába kiáltana, nem hallaná meg senki. Nem hallaná meg a saját lelkiismerete sem, a mely a lázas ölelések, csókok közepett, az izgató kaland perceiben, a kíváncsiság hajszólo pillanataiban fel sem tudott csúdni.

Kovácsné csak azt érezte, hogy a lába elgyengül, hogy a szeme pillája elnehezedik és hogy a következő pillanatban el fog ájulni, elveszti az eszméletét... Hirtelen a retiküljéhez nyult, hogy kivegye belőle kölnivizes üvegecskéjét...

A mint a táskát kinyitotta, hirtelen valami apró, fehér jószág pottyant ki belőle és a mint a földre esett, elkezdett eszeveszetten futkosni a székek és az asztallábak közt.

Kovácsné felugrott egy szék tetejére, szeme rémülten meredt a kis, őrjöngő, fehér egérre és remegő, kékülő ajakkal szólt:

— Patience!

Dámy olyan arcot vágott, mintha hirtelen agyszélhűdés érte volna.

— Mi? Mi? — kérdezte bambán.

Az asszony a széken állva lába köré sodorta a szoknyáját és mutató ujjával szinte tébolyodottan követte az egér szaladgálását:

— Ott... ott... ott...

— Csak egy kis fehér egér, ne féljen tőle — akarta az asszonyt megnyugtatni Dámy. — Nem értem, hogy kerül a szobámba... Mindjárt rádobok valamit és megölöm.

— Ne, ne, a világért se! — sikoltott Kovácsné. — Hiszen ez a férjem kedves egere.

— És hogy kerül ide ez a beste állat? — kérdezte bőszen haraggal Dámy, de olyan komikus hatással, hogy az asszony csaknem a szemébe nevetett:

— Én hoztam magammal... — felelte — a táskámban... véletlenül... ha ugyan valaki bele nem tette szándékosan.

— Miért izgatja fel magát ez a kis egér? — kérdezte Dámy. — Érdemes félni ilyen picziny kis jószágtól?

— Zsömlét! — kiáltotta parancsolón Kovácsné. — Hamar adjon, vagy hozzon egy zsömlét!

— Czipó is jó lesz?

— Jó, csak hozzon . . .

Míg Dámy a czipóért járt, az asszony leszállt a székről, óvatosan az egér felé közeledett, hogy megfogja. És Patience nem is igyekezett elfutni. Csaknem belesimult az asszony tenyerébe.

A czipóba pedig, a melyet Dámy hozott, az egérke engedelmesen belebújt. Kovácsné a czipóval együtt visszatette a retiküljébe. Aztán búcsúra nyujtotta a kezét Dámynak.

— Elmegy? — kérdezte megrökönyödve Dámy.

— Jó napot — mondta az asszony és minden magyarázat nélkül igyekezett kifelé.

— De, édes . . . ez . . . ez . . . örülség! — dadogta Dámy.

— Örülség volt, hogy idejöttem . . . — mormogta magában Kovácsné és feltartóztatathatatlannul elment.

*

Egyszerű házi kartonruhájában Kovácsné ismét elfoglalta régi helyét az álmos divánon. Fölötte az óra, mint mindig, most is halkán, zibbasztóan ketyegett. Kovács, szokása szerint, valami haszontalan dologgal bibelődött el. Szultán, a macska, csendesen dorombolt. És Patience a kalitkájából boldogan, virgonczan nézte a kedves családiaságot, a melyet sikerült helyreállítania. Igaz, hogy az egész dolog nem annyira az ő műve volt, mint inkább a Szultán ravasz eszének az ötlete.

— Dragonyos tiszt! — szólta az asszony. — Átláthatja, hogy ez nevetséges.

— Nem értem — mondta a dragonyos.

— Nem vagyok én tizenhétéves bakfis, hogy engem az uniformis elszédítsen.

A tiszt elmosolyodott.

— Okos asszony. Ezt már az ablakból is kitalasztaltam. Higyje meg, hogy nekem is jobban esik, ha nem a kabátom iránt, hanem irántam érdeklődik.

— És ön? . . .

— Hogy én milyen vagyok? — szólta a tiszt. — Érző és gondolkodó embernek tudom magamat a katonai kabát alatt is. És amióta a kávéházi ablakban üldögélek, egyre arról álmodozom, hogy milyen lehet a maga lelke, szép és veszedelmes asszony? Ennek a titoknak vagyok a betege.

Egy darabig együtt mentek. Mind a ketten hallgattak. Végre az asszony a kezét nyújtotta:

— Isten vele . . . Én mégsem fogok megismerni magával . . .

Multak a napok, hetek. A dragonyos hű maradt. Eleinte nagyritkán találkoztak. Gertrud asszony legfeljebb csak száz lépésig engedte meg a dragonyosnak, hogy kísérje. Akkor felébredt benne a lelkifurdalás és elküldte.

Pedig ismerte már a nevét. Anthony. Idegen neve volt, de magyar fiú volt. A katonai életben sok nyerseség tapadt hozzá, de ez csak emelte a férfiaságát, a mely komoly volt és gondolkodásra hajlott.

Csak történelmi és hadi tudományi könyveket olvasott, de eleven, természetes esze volt. Napoleon példája járt a fejében. Nagyravágyó volt és ezért rettenetesen panaszkodott, hogy milyen kicsinyes

viszonyok közt kell élnie. Ilyenkor olyan bágyadt és szomorú volt, mint egy lírai költő.

Az asszony már ismerte, imádta. És nem, nem, mégsem engedett.

Aztán jött a tavasz. És Anthony dühösen, kétségbeesetten, fogcsikorgatva mondotta magában :

— Most vagy soha!

*

A gyöngyvirág hónapja volt. A Zugligetben a Virányos-úton jártak. A mint úrias formájú ember közeledett, az asszony gyorsan leeresztette a sűrű fátyolát.

— A férjéről olyan keveset beszélt — szólt Anthony. — Pedig az ember szeretné ismerni az ellenfelét.

— Nem ellenfél — javította ki Gertrud asszony. — A férjem... már nem okoz lelki-furdalást. Azt akarja, hogy rosszakat mondjak róla? Ezt csak nem kívánja tőlem?

— Tudom, hogy maga olyan finom asszony, hogy sok esztendei keserűségét, szenvedését, fájdalmát egyetlen kézlegyintésbe tudná összezsugorítani.

— No hát...

— És nekem mégis van egy ellenségem — mondta türelmetlenül Anthony — a ki megakadályozza, hogy maga az enyém legyen, a hogy én akarom. Egészen. Van egy ismeretlen, veszedelmes ellenfelem. Úgy-e, hogy van?

— Van.

— Ki az?

— Keresse.

— Tudom már — sóhajtott Anthony. —

A maga nyárspolgársága. Jaj, ha meglátják!... Mit szólna hozzá a világ?... Ha maga is olyan örülten szeretne, mint én, nem törődnek azzal az ostoba világgal.

— Én nyárspolgár? — nevetett az asszony. — Én igazán nem törődöm senkivel a világon. Nem félek senkitől, csak saját magamtól.

És a szívére mutatott.

— Most tegye még egyszer a szívére a kezét — szólt Anthony — és mondja meg őszintén, hogy az, a mit mi csinálunk, nem bűn-e a tavasszal, az étellel, a szerelemmel szemben? Így vergődni, közeledni és megint egymástól eltávolodni!

— Nem ismer. Nem ismer még engem — sóhajtott az asszony.

— Jobban ismerlek, mint magamat. Gyáva vagy.

— Gyáva vagyok — szólt az asszony és lecsüggesztette a fejét. — Bölcs vagyok.

— A ki bölcs, az nem tud szeretni. Te szeretsz. És nem mersz. Ez együgyűség.

— Anthony, maga nem ismer engem. Valami mélyebb, legmélyebb okának kell annak lenni, hogy ilyen «együgyü» vagyok.

A tiszt csókkal zárta le az asszony ajkát és könnyezve mondta:

— Nem szeretsz. Ez az oka.

— Szeretlek — felelte az asszony alig hallhatóan — de nem értesz meg engem.

— Valami titkod van? Valld meg.

— Titkom? — sóhajtott az asszony. — Te is tudsz róla... Két apróságom van. Az életemnek egyetlen megmaradt boldogsága. Mert te is, Anthony, csak a szomorúságomat növeked.

— Nem értelek. A két gyönyörű gyermekednek a boldogságát én nem akarom feldúltni. Láttam őket az ablakból és olyanok voltak, mint a Rafael két könyöklő angyala a Sixtusi Madonna képén. A távolból csókokat hintettem feléjük. Szerelmes vagyok a gyermekeidbe.

— És mégis . . . — nyögött az asszony.

— Nem vagyok az apjuk, ez igaz. De olyan apa mellett, a milyen nekik van . . .

— Nem erről van szó, Anthony — mondta az asszony és a messzeségbe nézett.

— Annyi játékot vennék nekik, — mondta Anthony — mintha a te szerelmedet akarnám megvesztegetni örökre.

— Az egyik nagyon beteg volt a télen — szólt az asszony. — Ez akkor volt, a mikor nem jöttem egy hétig az ablakhoz és hiába vártál. Nem tudtam akkor másra gondolni, mint az ő életére. És gyűlöltelek téged, Anthony, a ki, mint valami mágnes, magadhoz vonzottad minden gondolatomat.

— Engem gyűlöltél? Most már tudom, hogy miért voltam akkor oly végtelenül szomorú.

— És más dolog miatt is gyűlöltelek, Anthony. Ezt nem is sejthetted, nem is álmodhattad. Attól féltem, hogy elfordítod majd a szívemet gyerekeimtől. Attól féltem, hogy ha majd más gyermekeim lesznek, azokat talán majd jobban fogom kedvelni, mint az én most való két kis apróságomat, a kik évek hosszú során át az ölkében hozták elém a boldogságomat. Hogy még élek, hogy még tudok szeretni, hogy mosolygó szemmel tudok még rád nézni, Anthony, azt csak nekik köszönhetem. És én hálátlan legyek velük szemben?

Anthony elkomorodott.

— Nem értesz még mindig, Anthony — folytatta az asszony. — Ha téged szeretlek, hálátlan lennék velök szemben. Ők a mostohák sorsára jutnának. Mostohák... az én csibéim!

Gertrud asszony még ennek a gondolatától is megborzongott.

Anthony összeráncolta homlokát:

— Hát örökre így maradunk?

És az asszony felelt:

— Igen. Menj el. Én örökre csak rád fogok gondolni.

És mentek tovább szomorúan.

— Zászlós koromban — mondta aztán Anthony — egyszer egy leánynyal akadtam össze. Nagyon fiatal leány volt, tizenhat éves és oly örülten szeretett, a hogy egy korán fejlett leány szerethet egy nyurga, sovány legényt. A leány tudta, hogy nem vehetem el feleségül. Tizennyolcz éves voltam. Várni sem akart rám. És égett a belső láztól...

— Ne folytassa, Anthony — mondta az asszony. — Én is voltam fiatal leány. És tudom, hogy csak egy dologtól remegtem, borzadtam, fuldokoltam... ugyanattól, a mire kíváncsian és mohón vágytam. Ma máskép van. Vágyom rád, mint a virág a harmatra... olyan tisztán! Ma úgy érzek, a hogy ti egy fiatal, fehér leányról hiszitek, hogy érez. Ha akarod ezt a fehér szerelmet, Anthony...

— Én nekem nincs akaratom, Gertrud. Csak imádlak. És nem értelek...

A

91699

